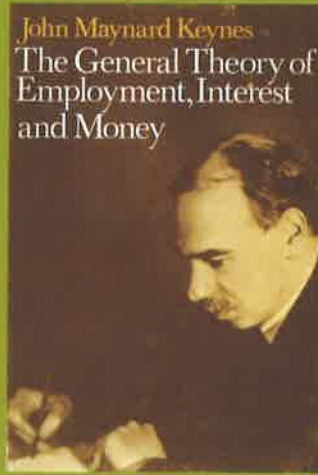

Keynes

Genel Teori'den 70 Yıl Sonra

Galip YALMAN / Bilsay KURUÇ / Andrew GAMBLE
Sinan SÖNMEZ / Gülten KAZGAN / Tuncer BULUTAY
Korkut BORATAV / Oktar TÜREL

Cengiz EKİZ, Ali SOMEL / **Türkiye'de Planlama ve Planlama Anlayışının Değişimi**

A. Argun AKDOĞAN / **Stratejik Planlama Yerine Planlama Stratejisi:**

Yedi İl Özel İdaresinin Stratejik Planlarının Karşılaştırılması

Sabrina KAYIKÇI / **Küreselleşmenin Kamu Yönetimi Paradigmasına**

Etkisi ve Türk Kamu Yönetimine Yansımaları

Leyla KAHRAMAN / **Türkiye'de Öğretim Üyesi Yetiştirme Politikası**

Bağlamında "35. Madde" Uygulaması

mülkiye

Sahibi
Mülkiyeliler Birliđi Adına Genel Başkan

Ali Çolak
Genel Yayın Yönetmeni

Bülent Duru
Yazı İşleri Müdürü
Metin Özüğurlu
Düzeltili ve Koordinasyon

Hatice Ayrancı
Abone İşleri
Hikmet Özçınar
Reklam Sorumlusu
Karemedya

Yayın Türü
Yaygın Süreli Yayın

Yönetim Yeri
Konur Sokak No:1 06640 Kızılay / ANKARA
Tel:(0312) 418 55 72 - 418 82 98
Faks:(0312) 419 13 73
www.mulkiye.org.tr e-posta: dergi@mulkiye.org.tr

Tasarım
Karemedya Tel:(0312) 425 69 24 kare@karemedya.com

Baskı
Pelin Ofset Tipo Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Mithatpaşa Caddesi No:62/4 Kızılay-Ankara Tel: 0312,418 70 93

Kapak Görseli
Keynes, The General Theory of Employment, Interest and Money

Basım Tarihi: 25 Eylül 2007

MÜLKİYELİLER BİRLİĞİ ŞUBELERİ

Adana Şubesi
Cemalpaşa Mahallesi 21. Sokak, Park Apt. Zemin Kat / ADANA
Tel:(0322) 458 83 00

Antalya Şubesi
Ulusoy Bulvarı 810 Sokak Kalaycı Apt. No:24-30 / ANTALYA
Tel:(0242) 243 64 55

Bursa Şubesi
Kavaklı Mah. Kavaklı Cad. Kavaklı Sokak No:3 Tophane (Burçüstü) / BURSA
Tel:(0224) 234 63 33

Çanakkale Şubesi
Yalı Caddesi No:5 / ÇANAKKALE
Tel:(0286) 217 28 16

Datça Şubesi
İskele Mah. Ambarcı Cad. Ambarcı Han K:1 / DATÇA
Tel:(0252) 712 95 93

Eskişehir Şubesi
Muttalip Caddesi No:20 / ESKİŞEHİR

İstanbul Şubesi
İcadiye Cad. No:7/2 81200 Kuzguncuk Üsküdar / İSTANBUL
Tel:(0216) 342 30 31 - 342 30 42
e-mail: info@mulkiyeistanbul.org
www.mulkiyeistanbul.org

İzmir Şubesi
1453. Sokak No:22 Alsancak / İZMİR
Tel:(0232) 421 16 84 - 422 09 84

Kayseri Şubesi
Konak Sokak No:6 Sahadiye Mahallesi / KAYSERİ
Tel:(0352) 222 14 81

Mersin Şubesi
Palmye Mahallesi 529. Sokak Olcay Apt. No:11-1 / MERSİN
Tel:(0324) 327 00 44

Samsun Şubesi
Cumhuriyet Caddesi Eski Hükümet Konağı Karşısı / SAMSUN
Tel:(0362) 431 23 27

Mülkiyeliler Birliđi Genel Merkezi'nin yayın organıdır. Üç ayda bir yayınlanır.

SAYI:256 - CİLT XXXI
ISSN 1305-9971

mülkiye (ISSN-1305-9971), Mülkiyeliler Birliđi Genel Merkezi'nce yılda 4 sayı olarak yayınlanan hakemli bir dergidir.

Dergide basılması önerilen yazılar, derginin biçim kurallarına kesinlikle özen gösterilerek hazırlanmalı ve değerlendirme sürecine girmek üzere yazışma adresine gönderilmelidir.

Sina AKŞİN - Korkut BORATAV - Ahmet Alpay DİKMEN - Mustafa DURMUŞ
Bülent DURU - Nazif EKZEN - Seyhan ERDOĐDU - İlter ERTUĐRUL
Cevat GERAY - Birgül Ayman GÜLER - Şükrü Sina GÜREL - Alpaslan IŞIKLI
Onur KARAHANOGULLARI - Tuđrul KATOĐLU - Ođuz OYAN - Şennur
ÖZDEMİR - Metin ÖZUĐURLU - Sinan SÖNMEZ - Serdar ŞAHİNKAYA
Taner TİMUR - Oktar TÜREL - İlhan UZGEL - İşaya ÜŞÜR - Erinç YELDAN
Filiz ZABCI

İçindekiler

Sempozyum: <i>Genel Teori</i> 'den 70 Yıl Sonra	7
Galip YALMAN	
Bilsay KURUÇ	
Andrew GAMBLE	
Sinan SÖNMEZ	
Gülten KAZGAN	
Tuncer BULUTAY	
Korkut BORATAV	
Oktar TÜREL	
Türkiye'de Planlama ve Planlama Anlayışının Değişimi	97
Cengiz EKİZ, Ali SOMEL	
Stratejik Planlama Yerine Planlama Stratejisi: Yedi İl Özel İdaresinin Stratejik Planlarının Karşılaştırılması	137
A. Argun AKDOĞAN	
Küreselleşmenin Kamu Yönetimi Paradigmasına Etkisi ve Türk Kamu Yönetimine Yansımaları	165
Sabrina KAYIKÇI	
Türkiye'de Öğretim Üyesi Yetiştirme Politikası Bağlamında "35. Madde" Uygulaması	187
Leyla KAHRAMAN	

Türkiye'de Öğretim Üyesi Yetiştirme Politikası Bağlamında "35. Madde" Uygulaması

Leyla KAHRAMAN*

Üniversitelerin en temel unsurları olan öğretim üyelerinin yetiştirilmesi ve bu süreçte uygulanan yöntemler, bilimsel çalışmaların ve yükseköğretimin kalitesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Türkiye'de Darülfünun'dan bu yana öğretim üyesi (bilim insanı) yetiştirmek amacıyla değişik yöntemlerden yararlanılmıştır. Yükseköğretim Kanununun, yeni kurulmuş ve kurulacak yükseköğretim kurumlarının yurt içinde ve dışında öğretim elemanı yetiştirmesini düzenleyen 35. maddesi¹ çerçevesinde öğretim elemanı yetiştirilmesi bu yöntemlerden biridir. Ancak bu uygulamanın sonuçlarını değerlendirmeye yönelik kapsamlı çalışmalar henüz yapılmamıştır. Bu çalışmada, öğretim üyesi yetiştirme yöntemlerinden biri olan "35. madde" ile görevlendirme yöntemi irdelenmiş ve bu yöntemin uygulamasında - bireysel nedenlerden kaynaklanan başarısızlıklar hariç tutularak- ortam koşullarından

Dr., İnönü Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü,

¹ 2547 Sayılı Yüksek öğretim Kanununun 35. maddesi "...öğretim elemanı yetiştirilmesi amacıyla üniversitelerin araştırma görevlisi kadroları, araştırma veya doktora çalışmaları yaptırmak üzere başka bir üniversiteye, Yükseköğretim Kurulunca geçici olarak tahsis edilebilir. Bu şekilde doktora veya tıpta uzmanlık veya sanatta yeterlik payesi alanlar, bu eğitim sonunda kadrolarıyla birlikte kendi üniversitelerine dönerler..." hükmünü içermektedir (2547 Sayılı ve 4.11.1981 Tarihli Yükseköğretim Kanunu).

kaynaklanan kimi sıkıntılar tespit edilmeye ve gün ışığına çıkarılmaya çalışılmıştır. Ancak başarısızlığın nedenlerinin belirlenmesinde bireysel etkenlerin ortama ilişkin etkenlerden ayrılmasının zorluğu bu çalışmanın temel güçlüklerinden biridir.

Bu çalışmada 35. madde çerçevesinde eğitim gören araştırma görevlilerinin bu maddeye göre görevlendirilme biçimleri ve eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar açıklığa kavuşturulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın bulguları, Ankara'daki üniversitelerde 35. madde ile lisansüstü eğitim için görevlendirilen 48 araştırma görevlisine uygulanan araştırma soru kâğıdından elde edilen verilere dayanmaktadır. Elde edilen veriler, bu yolla görevlendirilen araştırma görevlilerinin ortam koşullarından ve uygulamadan kaynaklanan ortak kimi temel sorunları olduğunu ortaya çıkarmıştır. 35. madde yönteminin uygulanmasında görülen bu sorunların tespit edilip adlandırılması; hem bu yöntemin daha iyi işlemesi hem de bu süreçte sorunlarla en yoğun şekilde karşılaşan kesim olarak araştırma görevlilerinin mevcut durumunun değerlendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

1. TÜRKİYE'DE ÜNİVERSİTENİN KURUMSALLAŞMA SÜRECİ VE TÜRKİYE'NİN YÜKSEK ÖĞRETİM POLİTİKASI

Öğretim üyelerinin yetiştiği ve yüksek öğretim yapılan kurumlar olarak, üniversitelerin gelişim süreci ile yüklendiği işlevlerle izlediği politikalar büyük önem taşımaktadır. Üniversitenin kurulma, kurumsallaşma ve modernleşme sürecinin Türkiye açısından Batıya nazaran daha geç bir tarihte gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti yükseköğretimine temel oluşturan Batı tarzı ilk eğitim kurumu Osmanlı İmparatorluğu'nda, Batıdaki aydınlanmayı takip etmek üzere 18. yüzyılda kurulmuştur. Osmanlı'da modern anlamda ilk üniversite hareketinin gerçekleşmesi ile Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra bu hareketin gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi çalışmaları, üniversitenin kurumsallaşması ve yaygınlaşması açısından önemli adımların atıldığı bir süreç olmuştur.

1.1. Türkiye'de Üniversitenin Kurumsallaşma Süreci ve Bu süreçte - Öğretim Üyeleri

Evrensel bilgiye ulaşmak ve onu zenginleştirmek, bilginin dağılımını, aktarılmasını ve korunmasını sağlamak kaygıları üniversitenin kurumsallaşmasını ve yaygınlaşmasını sağlayan temel unsurlar olmuştur. Bu temel kaygılar çerçevesinde üniversiteler; yeni bilimsel çalışmalar yapılmasının sağlanması, eğitici ve öğretici olacak insanların yetiştirilmesi, toplumda bilgi arzı ve talebi yaratılması, bilimsel bilginin yayılması ve duyurulması işlevlerini yerine getirmektedir. Üniversitelerin öğretim ile başlayan işlevler halkasına zamanla araştırma işlevi eklenmiş ve nihai

olarak bu işlevler bütünsel olarak kamu hizmeti² çerçevesi içerisinde değerlendirilmiştir. Öğretim üyelerinin üstlendiği sorumluluklar ve çalışma koşulları da tarihsel gelişim süreci içerisinde üniversitenin üstlendiği işlevler halkası ile ilintili olarak biçimlenmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nde üniversitenin kurumsallaşma seyrinde -Darülfünun-u Osmaniye'nin kurulma ve kurumsallaşma çabaları zemini üzerinden- Osmanlı'dan süregelen bir yapılanmanın devamına tanık olunmuştur. Devlet üniversitesi şeklinde Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne devrolan Darülfünun-u Osmaniye'nin modernize edilmesiyle başlayan bir süreç söz konusudur.⁴ 1924 yılında 493 Sayılı Kanun ile İstanbul Darülfünun'u olarak yeniden yapılandırılan kurum Cumhuriyete uyum sağlayacak biçimde düzenlenmiş ve alt birimleri fakülte olarak örgütlenmiştir. İstanbul Darülfünun'u 1933 yılında kapatılmış ve yerine 2252 Sayılı Kanun ile İstanbul Üniversitesi kurulmuştur (Akşit, 2005). Ulus devletinin kurulma sürecinde Türkiye Cumhuriyeti'ne "yurttaş" oluşturma misyonu yüklenen üniversitede -kimi temel değerlerin benimsetildiği- eğitim-öğretim işlevi ön planda tutulmuştur.

Üniversiteyi öncelikle eğitim-öğretim işleviyle ön plana çıkaran anlayışın saptadığı hedeflere ulaşılması, bu hizmeti yerine getirmesi beklenen öğretim üyelerinin nitelik ve nicelik yönünden bu işlev için yeterli olmasına bağlıdır. Tarihsel olarak Türkiye

² Gözübüyük'ün (1993:221) tanımladığı ölçütlere göre üniversiteler ve orada yerine getirilen hizmetler; hem ürettikleri hizmetin (eğitim-öğretim ve bilimsel üretim) kamuya yönelmiş ve kamuya yararlı bir hizmet olmasından hem bir devlet kurumunun -Yüksek Öğretim Kurumunun- "yakın" denetimi altında bu hizmetlerini sürdürmelerinden hem de bu hizmetleri nasıl sürdürecekleri, örgütleyecekleri vb. ile ilgili yasal bir düzenlemeye sahip olmalarından ötürü kamu hizmetidir (Kaynar ve Parlak,2005: 37).

³ Üniversiteler öğretim halkasının en üst halkası olarak değerlendirilirse Osmanlı üniversitelerinin ikili bir yapı içinde geliştikleri söylenebilir. Bunlardan ilki Fatih Sultan Mehmet'in kurduğu Sahnı Seman medreseleridir. Klasik dönemde İstanbul'un diğer büyük külliyesi de, birbiri ardı sıra ünlü Osmanlı Üniversiteleri'ni barındıran büyük kültür merkezleri işlevi görmüşlerdir. İkinci tip Osmanlı Üniversitesi'ni ise Saray Okulu yani Enderun oluşturmuştur. Osmanlı Enderunları da ortaçağ Batı üniversiteleri gibi teolojik bir şemsiye altında eğitim vermişlerdir (Timur, 2000: 363).

⁴ Osmanlı'da 1845 'den itibaren bir "teşebbüsler serisi" halinde kurulmaya çalışılan Darülfünun girişimi II. Meşrutiyet'e kadar bir sonuç vermemiştir (Timur, 2000: 364). 1874'de açılan Darülfünun-i Sultani'nin kapanmasından sonra 1900 yılına kadar yeni bir Darülfünun girişimi olmamıştır (Hatiboğlu, 2000: 38). Bilim insanı yetiştirmeye yönelik bir kurumun gerekliliği Sadrazam Sait Paşa tarafından çeşitli raporlarda iletilmekle birlikte en son 1890'da II. Abdülhamid'e sunduğu raporda da önerilmiş ve beş fakülteden oluşan bir Darülfünun kurulması arzedilmiştir. Cumhuriyete devreden Darülfünun, "Darülfünun-u Şahane Nizamnamesi" nin 1900 yılında yayımlanmasından sonra (özen, 1999: 263, 264) aynı yıl açılmıştır. Kimi tarihçiler bundan dolayı Türkiye'deki üniversite tarihini 1900'den başlatmaktadır. Emrullah Efendi 1912 yılında yeni Darülfünunun gerekçesinde Darülfünunu, kültürü yayan ve yaratan temel kurum olarak tanımlamış, ilmin yayılması ve ilerlemesine hizmet eden bilginler yetiştirecek Darülfünunların bu uğurda görecekları hizmetin büyüklüğünün tahmin edilebileceğini ifade ederek Darülfünunun önemini vurgulamıştır (Koçer, 1991: 200).

Cumhuriyeti'nin öğretim elemanı durumuna bir göz atıldığında öğretim elemanı ihtiyacının; -Osmanlı'da da uygulanmış olan- yurt dışında eğitime gönderme ve yurtdışından⁵ öğretim elemanı getirme yöntemleri ile mevcut yüksek öğretim kurumlarında öğretim elemanı yetiştirilmesi yolu ile karşılandığı görülmektedir. 1923 yılında Cumhuriyet ilan edildiğinde nüfusu [13.100.000 ("1923 Yılı...", 2007)] olan Türkiye'nin tek üniversitesi olan Darülfunun'un toplam 2914 öğrencisi ve 328 öğretim Üyesi bulunmaktaydı (Özen, 1999: 264, 265). 1914-1919 yılları arasında da Almanya'dan 20 kadar profesör, doçent, asistan getirilmiş, bu öğretim elemanları Mütarekeye kadar İstanbul Darülfunun'unda öğretim faaliyetinde bulunmuşlardır. Mütarekeden sonra ise anlaşmaları feshedilerek Türkiye'den çıkartılmışlardır ("Sivil Eğitim ...", 2006). 1928'de Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün kurulmasında Alman uzmanların yer aldığı aşağı yukarı 20 kişilik bir uzmanlar grubu çalışmıştır. İstanbul Üniversitesi'nin Öğretim kadrosunda da özellikle Almanya'daki nasyonal sosyalist rejimden kaçan Alman öğretim elemanları görev almıştır. 1933-1945 arasında İstanbul'da 120'den fazla, Ankara'da da 50 civarında -çoğu Alman ve Avusturyalı- "göçmen" öğretim kadrosu çalışmıştır (Ergün, 1990). Cumhuriyetin kuruluşundan, 1933 Üniversite Reformu'na dek her yıl Milli Eğitim Bakanlığı'nca açılan sınavlar sonunda, Batı Avrupa ülkelerine ve Amerika Birleşik Devletleri'ne lisans ve doktora yapmak üzere binlerce öğrenci gönderilmiştir. Ayrıca yine aynı dönem içinde, kız ve erkek sanat okullarından mezun yüzlerce genç Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde uzmanlık yapmışlardır. Arka arkaya, dalgalar halinde Batı'ya giden bu Türk gençleri, 1933'te Atatürk'ün emriyle kurulan İstanbul Üniversitesi'nin öğretim kadrolarında yer almışlardır (Arık, 2003). Günün koşulları içerisinde tek üniversite ülkenin eğitim-öğretim ihtiyacına cevap verebilmekteyken, zaman içerisinde gerek öğrenci gerekse üniversite sayısındaki artışla öğretim üyesi gereksinimi de önemli düzeyde artış göstermiştir (Çizelge:3). Cumhuriyetin ilk zamanlarında öğretim üyesi gereksinimini hem iç kaynaklardan hem de yurt dışından gelen öğretim üyeleriyle -1923-1924 döneminde 307, 1949-1950'de 1852'ye ulaşan öğretim elemanıya⁶- karşılayabildi Türk yüksek öğretim sistemi zamanla öğretim üyesi ihtiyacını tam olarak karşılayamaz duruma gelmiştir ("Duyuru", 2003).

³ Osmanlı İmparatorluğu döneminde de 1798 yılından itibaren, askeri okullar başta olmak üzere hemen bütün yüksekokulların kuruluş ve öğretiminde Avrupalı uzman ve öğretmenlerden faydalanılmıştır. Bunlar ilk önceleri Fransa'dan getirilirken daha sonra diğer Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri de bu kaynak ülkelere katılmıştır. Osmanlı Devleti'nin 1. Dünya Savaşı'na Almanya safında katılmasından sonra büyük çoğunlukla yabancı uzman ve öğretim elemanları grubu Almanya'dan gelmeye başlamıştır. Franz Schmidt başkanlığında 19 Öğretim üyesinden oluşan "Okul ve Kültür Heyeti" de İstanbul Darülfünunu'na gelmişler ancak 1918'de savaşın bitmesiyle bu kadro tekrar Almanya'ya dönmüştür (Ergün, 1990).

⁶ Öğretim elemanı sayısı 1959-1960'da 3911, 1969-1970'de 8295, 1980-1981'de 20.917. 1992-1993'te 38.483, 1995-1996'da 50.269 ve 2001-2002'de 71.290'a yükselmiştir ("Duyuru", 2003).

1.2. Türkiye'de Öğretim Üyesi İhtiyacını Artıran Unsurlar

Türkiye yükseköğretim sisteminin temel sorunlarından biri öğretim üyesi tabanının yeterli sayıya ve niteliğe ulaştırılmasıdır. Bununla birlikte Türkiye'de öğretim üyesi gereksinimini artıran tek neden akademik ortamının gereksinimleri olmamıştır. Çoğu zaman, yükseköğretim sisteminde ve yapılanmasında siyasal iktidarların dönemsel politikaları doğrultusunda gerçekleştirilen düzenlemeler, öğretim üyesi gereksinimini nitelik göz önünde tutulmaksızın nicel olarak artırmıştır. Aşağıda Türkiye'de akademik gereksinimler dışında, öğretim üyesi gereksinimini artıran durumlar (başka bir söyleyişle politika sorunları) sınıflandırılarak sunulmuştur.

(1) Üniversite Sayısının Mevcut Kaynaklara Bakılmaksızın Arttırılması: Türkiye Cumhuriyeti'nde 1980' li yıllara dek devlet üniversiteleri faaliyet gösterirken " 1984 yılından itibaren özel üniversiteler de yüksek öğretim sistemi içerisine dahil olmuştur. 17 Ağustos 1983 tarih ve 2880 Sayılı Kanuna eklenen maddelerle anayasal hükümlere uygun olarak vakıflara da özel yükseköğretim kurumu⁷ açma hakkı tanınmıştır (Hatiboğlu, 2000:406). Bu çerçevede Türkiye hızlı bir üniversite kurulması süreci ile karşı karşıya kalmıştır.

Üniversiteler kuruluş tarihlerine göre dönemsel olarak incelendiğinde 1980 sonrasında ciddi bir artışın olduğu gözlenmektedir. Cumhuriyetin kuruluşundan 1950 yılına dek üç üniversite kurulmuş ve sonraki yıllarda da olağan artışlar gözlenmişken, Çizelge: 1' de görüldüğü üzere 1980' lerden sonra üniversite kurulmasında hızlı bir artış görülmüştür. 2000-2007 arasında kurulan kırk iki üniversite ile toplam üniversite sayısı 125'e ulaşmıştır.

Üniversitelerin eğitim ve öğretim işlevi ve kent ekonomilerine katkıları öne çıkarılarak siyasal rant elde edilen bir araç⁸ olarak kullanılması, bilimsel yeterlilik

⁷ Özel üniversite kavramı Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk kez 2. Meşrutiyet'in (24 Temmuz 1908) ilanından sonra kurulan Mutedil Hürriyetperan Fırkası tarafından kullanılmıştır. Parti programına göre; kişiler ve dernekler belirli bir programa bağlı kalacaklar ve bitirme Sınavlarını hükümetin görevlendireceği kişilerin yapacağı özel üniversite açabileceklerdir. 1909 yılında yasal altyapısı tamamlanmış olmasına rağmen bu süreçte özel üniversite açılması için teşebbüse geçilmemiş, ilk özel üniversite 1984 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nde açılmıştır (Hatiboğlu, 2000: 403).

⁸ Üniversitelerin, birer araştırma ve öğretim kurumları olarak değil de siyasal alanda bir rant aracı olarak, kentlerden oy toplama aracı olarak görülmesi yeterlilik ve nitelik kaygısı taşımaksızın üniversite kurulması kararının almasına yol açmaktadır. Gerekli altyapı ve yeterli öğretim elemanı olmadan üniversite açmanın yanlış olduğunu savunan YÖK Başkanı Teziç'i eleştirerek Yozgatlıların üniversite talebine Sayın Başbakan Erdoğan "... öğretim görevlisi yoksa yetiştirin. Yozgat üniversiteye layık illerimizden birisi. Kriterlerimize uyuyor. Biz yürütme, yasama olarak elimizden geleni yapacağız, üzerimize düşeni yapacağız. Ondan sonrası size ait. Millet'in verdiği yetkiyi kullanacağız..." diyerek üniversite yeterlilik ölçütlerine popülizm ışığı altında cevap vermiş ve üniversite sistemindeki dengesiz yapılanmaya yeni bir halka daha ekleme çabasını göstermiştir ("Bu Kadar Üniversite...", 2007).

Çizelge.1 Türkiye'de Kuruluş Dönemlerine Göre Üniversiteler

Tarih	Kurulan Üniversite Sayısı		Toplam
	Devlet Üniversitesi	Özel Üniversite	
1933	1		1
1944	1	1	1
1946	1		1
1955	2		2
1957	1		1
1959	1		1
1967	1		1
1971	1		1
1973	3		3
1974	1		1
1975	5		5
1978	1		1
1982	8		8
1984		1	1
1987	1		1
1992	23	2	25
1993	1	1	2
1994	1		1
1996		5	5
1997		7	7
1998		2	2
1999		2	2
2001		3	3
2003		1	1
2006	15	1	16
2007	17	5	22
Toplam	95	30	125

Kaynak: Bu çizelge YÖK verilerinden ve Resmi Gazeteden faydalanılarak hazırlanmıştır ("Türk Yüksek ...", 2005), "5467 Sayılı ve 1.3.2006 Tarihli Kanun"), ("5662 Sayı ve 17.05.2007 Tarihli Kanun"), ("5656 Sayı ve 09.05.2007 Tarihli Kanun").

koşullarına bakılmaksızın birçok yeni üniversitenin açılmasına sebep olmuş ve olmaktadır.⁹ Bu şartlar altında kurulan yeni üniversiteler, öğretim üyesi gereksinmesini hızla artırmış, öğretim üyesi yetiştirme süreçlerini baskı altına sokmuştur.

Toplumda okullaşma düzeyinin artması ile yüksek öğretime olan talebin artması da öğretim üyesi ihtiyacını artırmada etkili bir unsur olmuştur. Öğrenci sayısı ve okullaşma oranı yıldan yıla artış göstermektedir. 1990 yılında ortaöğretimdeki net okullaşma oranı %26,35 iken 2004 yılında bu oran %54,87 olmuştur (DİE, "Nüfus ve...", 2006). 1923-24 yılında ortaöğretim genel lise öğrenci sayısı 1241 iken 82 yıl sonrası 2005-2006 eğitim-öğretim dönemindeki öğrenci sayısı 2.079.938'e çıkmıştır. 1980-2005 yılları arasındaki 25 yıllık süreçte yükseköğretime başvuran aday sayısı (1.851.618/466.963) yaklaşık 4 kat artmıştır ("Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi", 2007). Tüm bu veriler yükseköğretime olan talepteki artışın ne kadar dikkat çekici olduğunu ortaya koymaktadır.

(2) İkinci Öğretim Programlarının Uygulanmaya Başlaması: 1992-1993 eğitim-öğretim yılında başlatılan ve kamuoyunda "paralı gece öğretimi" olarak bilinen ikinci öğretim programı ile öğrenci sayısında önemli artış olmuştur.¹⁰ Bu durum da öğretim üyesi ihtiyacını artırmıştır. 1995-1996 yılında ikinci öğretim öğrencileri lisans öğrencilerinin yaklaşık %11 'ini oluşturmuştur. 1995-1999 yılları arasında önlisans ve lisans ikinci öğretim öğrencilerinin sayısı %113 gibi ciddi bir oranda artış göstermiştir ("Türkiye'de Doktora Eğitiminin Durumu Üzerine Görüşler", 2006, "Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu Mart 1999 Raporu", 2006). 2005-2006 öğretim yılında-açık öğretim hariç- lisans öğrencilerinin yaklaşık %25'i, önlisans öğrencilerinin ise 63.2'si ikinci öğretim programında okumaktadır ("Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi 2005 - 2006 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri"- "Öğrenci Sayıları Özet Tablosu", 2006).

(3) Öğretim Üyelerinin Üç Büyük Kentte Yoğunlaşması: Öğretim üyelerinin tüm üniversiteler açısından dengeli bir dağılım göstermemesi, özellikle

⁹ Yükseköğretim kurumları pek çok alanda kamu hizmeti üretmektedir. Üniversitelerin ülke coğrafyası içerisinde yayılması ve artmasının altında yatan temel düşünce bu kurumların yerel etkileri ve sunacakları kamusal hizmetleriyle yerel kalkınmaya yapacakları katkılara ilişkin beklentilerdir ("Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi-Taslak Rapor", 2006). Bu açıdan değerlendirildiğinde ülkemizde üniversite kurulmasında temel alınan amaçların, bilimsel üretimin yaygınlaştırılması ve üniversite eğitiminin tabana yayılması değil, kentlerdeki ticari hayatı canlandırmak, yöre milletvekillerini tatmin etmek ve üniversite kapılarındaki birikmelerin yarattığı sosyal gerilimleri hafifletmek olduğu görülmektedir (Kaynar ve Parlak, 2005: 29).

¹⁰ İsteğe bağlı ve paralı olan ikinci öğretim programına, ikinci öğretimin yapılmasına karar verilen yükseköğretim programlarında, öğrenci seçme ve yerleştirme birinci ve ikinci basamak sınavlarında alınan puanlara göre öğrenci yerleştirilir ("Yükseköğretim Kurumlarında İkili...", 1992).

öğretim üyelerinin üç büyük kentteki üniversitelerde yoğunlaşması diğer kent üniversitelerinde öğretim üyesi ihtiyacını artırmaktadır. Ayrıca vakıf üniversitelerinin - büyük kentlerde yoğunlaşması da bu sorunun çapını büyütmektedir. Çizelge 2'de bu dengesiz dağılım açıkça görülmektedir.

Çizelge.2: 2005-2006 Öğretim Yılı Tüm İllerin ve 3 Büyük İlin Üniversite Öğretim Üyeleri ve Öğrenci Sayılarının Karşılaştırılması

Yer	öğrenci Sayısı*			Öğretim Üyesi Sayısı**	Öğretim Üyesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı		
	Önlisans ve Lisans	Lisansüstü Eğitim	Toplam				
Tüm İller	2.155.170	144.317	2.299.487	32.095	71.7		
Ankara	430780	142.713	32733	175.446	5963	29.4	
İstanbul		207.828	43158	517040	250.986	6445	38.9
İzmir		80.232	10369	90.608	2566	2566	35.3

Kaynak: Bu tablo şu kaynaklardan yararlanılarak hazırlanmıştır: ("Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi 2005 - 2006 Öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri"- "İllere Göre Öğrenci ve ...", "öğrenci Sayıları Özet Tablosu", "Öğretim Elemanlarının Akademik ...", 2006).

*önlisans ve lisans eğitim öğrencileri sayısı; devlet ve vakıf üniversiteleri birlikte olmak üzere; fakülteler (Açık öğretim ve ikinci öğretim programları dahil) ile 2 yıllık ve 4 yıllık yüksekokullar da okuyan öğrencileri kapsamakta olup, lisansüstü eğitim içerisinde tıpta uzmanlık eğitimi yer almamaktadır.

**Öğretim üyeleri sayısı, sadece kendi biriminde çalışan öğretim üyelerinin sayısını göstermektedir.

(4) Vakıf Üniversitelerinin Öğretim Üyesi Yetiştirmekten Ziyade Yetişmiş Öğretim Üyelerini Devlet Üniversitelerinden Sağlamayı Tercih Etmeleri: Vakıf üniversiteleri, öğretim elemanı ihtiyacını büyük oranda devlet üniversitelerindeki öğretim elemanlarını kendi bünyelerine dahil ederek karşılamaktadırlar. Ekonomik şartlarının ve çalışma koşullarının cazip olması devlet üniversitelerindeki özellikle nitelikli öğretim üyelerinin buraya yönelmesine yol açmaktadır. Bu şekilde devlet üniversitelerinde zaten mevcut olan öğretim üyesi ihtiyacı daha da artmakta, mevcut öğretim üyesi potansiyeli de böylece gittikçe erimektedir. Öğretim üyesi yetiştirme tabanı büyük oranda kamu üniversitelerine dayanmakta, öğretim üyesi yetiştirmenin maliyetine kamu üniversiteleri katlanmakta, özel üniversiteler ise genelde yetişmiş öğretim üyesi tabanını kullanmaktadır. Bu yönden de kamu ve özel üniversitelerin öğretim üyesi yetiştirmeye katkısı arasında büyük bir fark olmaktadır.

Tüm bu temel nedenler mevcut yüksek öğretim sistemimizin ciddi bir sorunu olan öğretim üyesi ihtiyacını artıran etkenleri ortaya koymaktadır. Yüksek öğretim sisteminde bütünsel olarak niteliğin yükseltilmesi ve öğretim üyesi gereksiniminin karşılanması için mevcut gereklilikler çerçevesinde çözüm getirici kimi politikalar oluşturulmuş ve uygulamaya geçirilmiştir.

2. TÜRKİYE'DE İZLENEN ÖĞRETİM ÜYESİ YETİŞTİRME POLİTİKASI

Üniversitelerin işlevlerini etkin bir biçimde yerine getirmesini sağlayan koşullardan biri yeterli sayıda nitelikli öğretim üyesinin bulunmasıdır. Bu nedenle yüksek öğretim politikasının odak noktasında da üniversitelerde görev alan/alacak öğretim üyelerinin niteliksel ve niceliksel olarak yeterli düzeye getirilmesinin sağlanması yer almaktadır. Özellikle üniversite sayısının artması bu temel noktayı daha da önemli ve acil kılmıştır. Bu acil gereksinimi karşılamak üzere nitelikli ve yetkin öğretim üyeleri yetiştirilmesi amacı doğrultusunda yürütülen çalışmalara özellikle son on yılda daha çok hız verilmiştir. Bununla birlikte öğretim üyesi yetiştirilmesi uygulaması açısından kamu ve özel üniversitelerin payları açısından büyük dengesizlik mevcuttur.

1980'li yıllardan itibaren yükseköğretim için öngörülen yasal ve kurumsal düzenlemelerde, nitelikli ve yeter sayıda öğretim üyesi yetiştirmek için gerekli altyapıyı oluşturmak, öncelikli amaç olarak yer almış ve bu doğrultuda gerekli adımlar atılmaya başlanmıştır.¹¹ 1996 yılında "Ülkemizde gereksinim duyulan alanlarda öğretim üyesi ve araştırmacıların yurt içinde ve yurt dışında yetiştirilmesi için gereken çalışmaların bir bütünlük içinde yürütülmesi" amacıyla Öğretim Üyesi ve Araştırmacı Yetiştirme Kurulu kurulmuştur (2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, 7/a). Bu Kurul ile öğretim üyesi gereksiniminin karşılanması için öğretim üyesi yetiştirilmesi süreçlerinin ve programlarının daha planlı ve verimli bir biçimde gerçekleşmesi amaçlanmıştır. Üniversitelerin ve öğretim üyelerinin nitelik ve nicelik yönünden değerlendirilmesi sonucunda, hedeflenen amaçlara istenilen düzeyde ulaşılamadığı görülmüştür. Öğretim üyelerinin niteliklerini dünyadaki gelişmelerde dikkate alarak değerlendirmeye yönelik olarak kimi ölçütler ortaya koyan Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) 2005'de kurulmuş ve bu yöndeki çalışmalarına başlamıştır (Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, 2006).¹²

¹¹ Bu süreç içerisinde Türkiye'nin bilimsel ve teknoloji alanındaki durumunu ortaya koyan ilk bütünsel bilim politikası belgesi "Türkiye'de Bilim Politikası 1983-2003" TÜBİTAK tarafından hazırlanmıştır. Ayrıca uzun vadeli bilim ve teknoloji politikasının saptanmasında hükümete yardımcı olmak üzere 04.10.1983 tarihinde 77 Sayılı KHK ile Başbakanlığa bağlı olarak Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu kurulmuş ve kurul 09.10.1989 tarihinde ilk kez toplanarak 1983 tarihli Bilim Politikası belgesindeki hedefler doğrultusunda kararlar almıştır (Karakütük, 2001: 49, 50).

¹² Üniversitelerarası Kurulun seçtiği Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK), YÖK tarafından hazırlanıp 20 Eylül 2005 tarihinde yürürlüğe giren "Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme" yönetmeliği uyarınca, Üniversitelerarası Kurulca seçilen 9 kişiden oluşmuştur. YÖDEK tarafından Mayıs 2006'da tamamlanan "Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Rehberi", dünyadaki ve özellikle Bologna sürecinde Avrupa boyutundaki gelişmeler dikkate alınarak hazırlanmış; bu doğrultuda yükseköğretim üst kurulları ile yükseköğretim kurumlarının yükümlülükleri, iç ve dış değerlendirme ilke ve ölçütleri ve süreçle ilgili ayrıntılar saptanmıştır ("Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, 2006).

Bu çalışmalarda odak noktayı öğretim üyesi olacak araştırma görevlilerinin yetiştirilme süreçleri oluşturmuştur.

2.1. Öğretim Üyeliği Kurumunun Çekirdeği: Araştırma Görevliliği

Nitelikli ve yeter sayıda öğretim üyesi yetiştirilmesi çalışmaları asıl olarak öğretim üyeliği kurumunun çekirdeğini oluşturan araştırma görevliliğini kapsamaktadır. 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 33. maddesinde "yükseköğretim kurumlarında yapılan araştırma, inceleme ve deneylerde yardımcı olan ve yetkili organlarca verilen ilgili diğer görevleri yapan öğretim yardımcıları" olarak tanımlanan araştırma görevlilerinin eğitim süreci öğretim üyeliği kurumunun niteliğinin belirlenmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu nedenle araştırma görevlisinin akademik açıdan eğitimi ve yetişmesi öğretim üyesi yetiştirme politikalarının temel hedefini oluşturmaktadır. Nitelikli birer öğretim üyesi yetiştirmek için sağlam bir bilimsel altyapı kurulması amacı çerçevesinde, araştırma görevlisinin lisansüstü öğrenim sürecinde güncel bilimsel gelişmelere koşut bir biçimde bilimsel bilgi donanımının tam anlamıyla sağlanması için yurtiçi ve yurt dışı eğitim programlarından faydalanılmaktadır. Bu sürecin etkin bir biçimde işlemesi, öğretim üyesi gereksinmesi çok yüksek boyuta ulaşmış olan Türk yükseköğretim sisteminin eğitim ve araştırma işlevlerini sağlıklı ve nitelikli bir biçimde yerine getirebilmesi için zorunluluk durumunu almıştır.

Çizelge.3: Üniversitelerin Öğrenci ve Öğretim Elemanı Dağılımı (2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılı)

Üniversitenin Niteliği	Toplam Öğretim Elemanı Dağılımı		Öğretim Üyesi Dağılımı		Araştırma Görevlisi Dağılımı		Diğer Öğretim Elemanlarının Dağılımı	
	Sayı	%	Sayı	%*	Sayı	%	Sayı	%
	Devlet Üniversitesi	74307	90	29.571	40	27.417	37	17.319
Vakıf Üniversitesi	7943	10	2524	32	1.332	17	4.087	51
Toplamda	82250	100	32.095	39	28.749	35	21.406	26

*%'lik oran toplam öğretim elemanı içerisindeki oranını vermektedir.

Kaynak: Bu çizelge şu kaynaklardan faydalanılarak hazırlanmıştır: ("2005-2006 Öğretim Yılı Devlet ...", 2006), ("Devlet Üniversitelerinin Öğretim ...", 2006), ("2005-2006 Öğretim Yılı Vakıf ...", 2006), ("Vakıf Öğretim ...", 2006), ("İllere Göre Öğrenci ve ...", 2006).

Çizelge.3 2006 yılı itibarıyla Türkiye'nin -53 devlet ve 27 vakıf üniversitesinin mevcut öğretim elemanı ve öğrenci oranını göstermektedir. Öğretim elemanlarının toplamda %39'unu öğretim üyeleri (devlet üniversitelerinde %40, vakıf üniversitelerinde %32), %35'ini araştırma görevlileri (devlet üniversitelerinde %37,

vakıf üniversitelerinde %17), %26'sını da diğer öğretim elemanları (devlet üniversitelerinde %23, vakıf üniversitelerinde %51) oluşturmaktadır. Bu doğrultuda öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı toplamda 52.7 (devlet üniversitelerinde 51.8, vakıf üniversitelerinde 64,34)' dir ("Öğrenci Seçme... Öğrenci Sayıları...", 2006). Üniversitelerde nitelikli bir eğitim için nitelikli ve yeter sayıda öğretim üyesi olması gerektiği gerçeği ne yazık ki mevcut durum ve gelecekteki potansiyel - araştırma görevlileri- açısından uygulamaya yansımamaktadır. 2006 yılında kurulan -1 'i vakıf-16 üniversite ve 2007 yılında kurulan -5'i vakıf- 22 üniversite ile toplam 38 yeni üniversite de dikkate alındığında öğretim üyesine ihtiyacın ne denli büyük olduğu bu verilerle daha net biçimde ortaya çıkmaktadır.

2.2. Türk Yükseköğretim Sisteminde Uygulanan Öğretim Üyesi Yetiştirme Yöntemleri

. Türkiye'de, öğretim üyesi yetiştirmek amacıyla araştırma görevlilerine lisansüstü eğitimleri sürecinde uygulanan dört yöntem mevcuttur. İlk seçenek bulunan üniversitenin eğer lisansüstü öğretim programları varsa araştırma görevlilerinin lisansüstü öğretimlerini burada tamamlamalarıdır. İkinci seçenek araştırma görevlilerinin lisansüstü eğitimlerini yurt dışında yapmalarıdır. Öğretim elemanı yetiştirmek amacıyla yurt dışına öğrenci gönderme uygulaması, 1987 yılına dek 1416 Sayılı Kanun kapsamında ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yürütülmüştür¹³. 1987 yılında 2547 Sayılı Kanun'un 33. maddesinde yapılan değişiklikle üniversitelerin de yurt dışına öğrenci göndermeleri sağlanmıştır.¹⁴ Ayrıca TÜBA, TÜBİTAK ya da çeşitli kamu kuruluşları da lisansüstü öğrenim yaptırmak için yurtdışına öğrenci göndermekte, TÜBA ve TÜBİTAK.bütünleşik program uygulamaktadır.

¹³ MEB yurtdışına lisansüstü öğretim amacıyla eleman gönderme uygulamasını 1929 yılından beri sürdürmektedir. 1963 yılından 1996 yılı sonuna dek MEB bakanlık ve kamu kurumları adına yurtdışına lisans ve lisansüstü öğrenim için toplam 17.911 öğrenci göndermiştir (Karakütük, 2001: 108, 109). 1994-2005 yılları arasında ise 1755 öğrenci yurt dışına gönderilmiştir ("Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi", 2006).

¹⁴ 1987 yılından 2005 yılı sonuna kadar YÖK tarafından lisansüstü eğitim amacıyla yurtdışındaki 29 değişik ülkeye toplam 3776 araştırma görevlisi gönderilmiştir ("Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi", 2006). 1993 yılına kadar, yurtdışına lisansüstü eğitim amacıyla gönderilecek araştırma görevlilerinin seçimi için herhangi bir sınav yapılmamıştır. 1992 yılında 3837 Sayılı Kanun çerçevesinde kurulan 23 yeni üniversite ve yüksek teknoloji enstitüsünün öğretim üyesi ihtiyacının karşılanması amacıyla ilk defa 1993 yılında ÖSYM tarafından Yurtdışı Lisansüstü Sınavı (YLS) düzenlenmiştir. Bu yıldan sonra düzenlenen YLS ile hem 1992 yılından sonra kurulan yükseköğretim kurumları adına yurtdışına gönderilecek araştırma görevlilerinin, hem de MEB kanalıyla yurtdışına gönderilecek öğrencilerin seçimleri birlikte yapılmıştır. 1992 yılından önce kurulan üniversiteler ise, eskiden olduğu gibi, yurtdışına gönderecekleri araştırma görevlilerini kendileri belirlemeye devam etmişlerdir ("Türk Yükseköğretiminin...", 2005).

Yurtdışında lisansüstü öğretimin devlete maliyetinin çok yüksek olması -yıllık 30.000 dolar- bu maliyeti düşürme yollarının aranmasını gerektirmiştir ("Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi", 2006). Bu arayış, nitelikli insan sermayesi yetiştirilmesinde yurtiçi kaynakların daha etkin bir biçimde planlanarak kullanılmasına olanak sağlamıştır. Nitekim bu doğrultuda geliştirilen üçüncü seçenek araştırma görevlilerininin 2547 Sayılı Kanun'un 35. maddesi kapsamında gelişmiş/merkezdeki üniversitelere gönderilerek lisansüstü eğitimlerini bu üniversitelerde yapmalarının sağlanmasıdır. Bu uygulamaya özellikle 1996 yılından sonra büyük ağırlık verilmiştir. Dördüncü seçenek ise 2001-2002 ders yılında 2547 Sayılı Kanunun 35. ve 33. maddelerinin birleştirilmesi ile oluşturulan Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı (ÖYP) çerçevesinde öğretim üyesi yetiştirilmesidir¹⁵. ÖYP 2547 sayılı Yüksek Öğretim Yasasının yurtdışı ve yurtiçi doktora eğitimini kapsayan 33. ve 35. maddelerinin harmanlanması ile geliştirilmiş ve yurtiçi-yurtdışı bütünleştirilmiş doktora programı olarak işleyen bir modeldir ("Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı Klavuzu", 2005). Ayrıca Ankara Üniversitesi Bilim İnsanı Yetiştirme Projesi (BİYEP) 2004 yılında hazırlanarak Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatına sunulmuş, kabul edilmiştir. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun yurtdışı ve yurtiçi doktora öğrenimine ilişkin 33,35 ve 50-d maddelerinin birlikte uygulanması amacıyla geliştirilmiş bir model olan BİYEP henüz başlangıç aşamasındadır ("Ankara Üniversitesi Bilim İnsanı Yetiştirme Projesi Gelişme Raporu II", 2007).

2.3. "35. Madde" Uygulamasının Yasal ve Yönetimsel Zemini

1981 yılında kabul edilen 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 35. maddesi ile öğretim elemanı yetiştirilmesi amacıyla üniversitelerin araştırma görevlilerinin, araştırma veya doktora çalışmaları yapmak üzere başka bir üniversiteye, Yükseköğretim Kurulunca geçici olarak görevlendirilebileceği hükme bağlanmıştır. Bu madde gereği eğitim tamamlandığında araştırma görevlileri kadrolarıyla birlikte kendi üniversitelerine dönerler ve burada mecburi hizmetle yükümlü tutulurlar (2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu, 35. Madde, Ek fıkralar: 17/8/1983-2880/18 md). 16 Kasım 1983 tarihinde yürürlüğe konan "Bir Üniversite Adına Bir Diğer Üniversitede Lisansüstü Eğitim Gören Araştırma Görevlileri Hakkında Yönetmelik" hükümleri uyarınca "35. madde" işlerlik kazanmış ve uygulanmaya başlanmıştır. Bu yolla araştırma görevlilerinin lisansüstü öğrenimlerini tamamlamaları birçok yönden faydalı bulunmuştur. Öncelikle yurtdışı görevlendirmeden çok daha az bir

¹⁵ ODTÜ dahil 22 üyesi (Atatürk, Kocaeli, Selçuk, Süleyman Demirel, Akdeniz, Yüzüncü Yıl, Zonguldak Karaelmas, Erciyes, İnönü, Mersin, Ondokuz Mayıs, Trakya, Uludağ, Balıkesir, Çanakkale Onsekiz Mart, Gaziantep, Gazi Osman Paşa, Harran, Anadolu, Fırat, Muğla Üniversiteleri) olan ÖYP'de 2001'den 2006'ya dek toplam 540 öğrenci eğitim görmeye devam etmiş, bu süreçte 7 öğrenci mezun olmuştur ("ÖYP öğretim Üyesi Yetiştirme Programı İstatistikleri...", 2006).

maliyeti gerektirmektedir. Bunun dışında küçük/gelişmemiş üniversitelerdeki araştırma görevlilerinin gelişmiş üniversitelerden faydalanmalarının yolu açılarak gelişmiş üniversitelerin bilimsel bilgi birikimlerini yurt içindeki tüm üniversitelere aktarmasına zemin hazırlanmıştır. Bu yöntem küçük/yeni üniversiteden gelen araştırma görevlisine gerek bilgi kaynaklarına erişim gerekse farklı disiplinlerden ve nitelikli öğretim üyelerine erişim açısından birçok olanak sağlamaktadır. Ayrıca bu süreç kurumsal açıdan üniversiteler arasında kültürel öğelerin paylaşımı ve taşınmasına da olanak vermektedir.

1997 yılından itibaren "35. madde"ye göre lisansüstü eğitimini yapmak üzere bir başka üniversitede görevlendirilen araştırma görevlisi sayısı ve üniversitelere göre dağılımı Çizelge 4'de yer almaktadır. YÖK'ün 2006 taslak raporuna göre şu an 35. madde kapsamında öğrenimlerini sürdüren toplam araştırma görevlisi sayısı ise 3.340'dır ("Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi", 2006). Son yıllarda bu yolla araştırma görevlilerinin lisansüstü öğrenimlerini yapmak üzere görevlendirilmelerinde niceliksel artış gerçekleşmiş olmakla birlikte başlangıçta beklenenin çok altında bir katılım düzeyi gerçekleşmiştir. Nitekim "Bir Üniversite Adına Bir Diğer Üniversitede Lisansüstü Eğitim Gören Araştırma Görevlileri Hakkında Yönetmelik" in 1983 yılında yürürlüğe girmesinden 1997 yılı başına kadar geçen 14 yıllık sürede, bu Yönetmelik hükümlerine göre yurtiçinde yetiştirilen toplam öğretim üyesi sayısı 723 olmuştur. İlk aşamada bu uygulamanın çok sınırlı düzeyde kalmasının nedenleri YÖK'ün 2005 Kasım ayı "Türk Yüksek Öğretiminin Bugünkü Durumu" Raporu'nda şu şekilde sıralanmıştır ("Türk Yüksek Öğretiminin ...", 2005) :

a) Araştırma görevlilerine, gelişmiş üniversitelerin bulunduğu büyük şehirlerde barınma imkânı sağlanamaması nedeniyle programın cazip hale getirilemeyişi ve bu nedenle birçok araştırma görevlisinin lisansüstü çalışmalarını kısa süreli, geçici görevlendirmelerle yürütmek zorunda kalmasıdır.

b) Araştırma görevlilerinin gerek bilimsel gerekse yabancı dil eksikliklerinin giderilmesi amacıyla hazırlık programlarının düzenlenemeyişi, onların görevlendirildikleri gelişmiş üniversitelerin yaptıkları Lisansüstü Giriş Sınavı'nda genellikle başarısız olmalarına neden olmuştur.

c) Araştırma görevlilerinin lisansüstü çalışmaları mali yönden güçlü bir biçimde desteklenmediği için, bu tür faaliyetler uluslararası düzeyde çalışmalar yapan bilim adamları bakımından cazip hale getirilememiştir.

Tüm bu nedenlerle 1996 yılına dek uygulama ve katılım düzeyi çok sınırlı düzeyde kalan yurtiçi üniversitelerde görevlendirme yoluyla lisansüstü eğitimin yaygınlaştırılması ve öğretim üyelerinin yurtiçi kaynaklar kullanılarak yetiştirilmesi

Çizelge:'4 "35. Madde" Çerçevesinde Görevlendirilen Araştırma Görevlilerinin Lisansüstü Eğitim Yaptıkları Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Abant İzzet Baysal						3		
Akdeniz				1			1	
Anadolu		2	18	7	7	37	13	16
Ankara*	134	202	236	111	112	104	93	82
Atatürk	2	9	3	5	15	4	7	4
Balikesir				5	1			
Boğaziçi	9	7	14		5	5	4	10
Celal Bayar	-		1					
Cumhuriyet	-	1			1			
Çanakkale 1 8 Mart	-	-	1					
Çukurova	5	32	61	5 1	38	47	17	25
Dokuz Eylül	1 8	70	35	33	42	84	58	40
Dumlupınar	-	1		-	-	-	-	-
Ege	17	42	26	48	38	59	37	38
Erciyes		2	2	2	2	1	1	3
Fırat	-	6	1	2	1	3		
Galatasaray	-	-	-	-	-	1	-	1
• Gazi	23	91	132	59	77	145	77	71
Gaziantep	-	1	-	1				
Gaziosmanpaşa				1	1			
GebzeYük.Tek.	-	2	4	2	1	-	2	1
Hacettepe	24	72	95	63	76	76	5 1	37
İnönü	-	1		3	4			
İstanbul	" 3 1	53	66	50	66	62	38	22
İstanbul Teknik	20	50	50	17	1 1	14	14	20
İzmir Yük. Tek.	-	1						1
Karadeniz Teknik	3	38	24	20	12	28	3	14
Kırıkkale	-			1				
Kocaeli	-							1
Marmara	9	18	31	37	55	20	26	25
Mersin			1	2				1
Mimar Sinan	1	5	6		6	5	6	4
Muğla		1			1			1
Ondokuz Mayıs		7	6	3	13	3	2	2
Orta Doğu Teknik*	19	69	72	59	108	244	167	180
Osmangazi		1	2		4	31	10	6
Pamukkale			1					3
Sakarya		12	1		4	12	1	4
Selçuk	2	32	30	10	5	4	7	7
Süleyman Demirel		2	1		2			
Trakya		2		2	3	2		
Uludağ		2	13	6	8	19	1 1	2
Yıldız Teknik	3	8	1 1	7	6	15	16	7
Yüzüncü Yıl		3	-	1				
Zonguldak Karaelmas	-					1		
TOPLAM	320	845	944	609	725	1029	662	628

* Bu veriler YÖK Raporun'dan alınmış olup, bu verileri -ilgili yıllar itibarıyla veriler düzenli biçimde kayıt altına alınmamış olduğundan ya da ilgili birime ulaşamadığından, üniversitelere teyit etme imkanı olmamıştır ("Türk Yüksek Öğretiminin..." , 2005).

için bu yıldan itibaren YÖK tarafından somut adımlar atılmıştır. YÖK, öğretim üyesi ve araştırmacıların yurt içinde ve yurt dışında yetiştirilmesi için gerekli çalışmaların uyum ve bütünlük içinde yürütülmesini sağlamak amacıyla 1996 yılında Öğretim Üyesi ve Araştırmacı Yetiştirme Kurulu'nu oluşturmuştur. Öğretim üyesi açığını kapatmak amacıyla yurt dışına eleman göndermenin yanında yurtiçi kaynakların da etkin bir biçimde kullanılmasıyla hem maliyetin düşürüleceği hem de yurt içindeki üniversitelerdeki araştırma potansiyellerinin daha verimli bir biçimde kullanılacağını gören YÖK 1996 yılından itibaren "35. madde" uygulamasına daha çok önem vermiştir ("Türk Yüksek Öğretiminin ...", 2005). Lisansüstü Eğitim Yönetmeliği'nde yapılan değişiklikle¹⁶ gelişmekte olan üniversitelerdeki/"taşra üniversitelerindeki araştırma görevlilerinin gelişmiş/"merkez"deki üniversitelerde sınavsız olarak lisansüstü eğitime başlamaları ve gerektiğinde bunların bilimsel hazırlık ve/veya yabancı dil eğitimi almalarına zemin hazırlamıştır. Ankara, Hacettepe, Gazi, İstanbul ve Ege Üniversitelerinin üstlendiği "35. madde" uygulamasına göre yurt içinde öğretim üyesi yetiştirme programları, yurt dışındaki üniversitelerde öğretim üyesi yetiştirme programlarından daha ucuz ve birçok alanda daha yararlı bir seçenek olarak görülmektedir (Akşit,2005). Bu yönde atılan diğer bir adım da bu programın başarıya ulaşabilmesi için bu şekilde görevlendirilerek gelecek araştırma görevlilerinin barınma ihtiyaçlarının giderilmesine büyük katkı sağlayacak -Ankara, Atatürk, Boğaziçi, Çukurova, Dokuz Eylül, Hacettepe, İstanbul Teknik ve Orta Doğu Teknik Üniversiteleri kampüslerinde başlatılan- yurt ve stüdyo apartman komplekslerinin yapımının tamamlanmasıdır ("Türk Yüksek Öğretiminin ...", 2005).

3. "35. MADDE" DENEYİMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Türkiye'de öğretim üyesi yetiştirilmesinde izlenen yollardan biri olan "35. madde" ile görevlendirme yönteminin temel hedefleri yasal ve yönetsel düzenlemelerle ortaya konulmuştur. Bu düzenlemelerle belirlenen hedeflere ne derece ulaşıldığı ancak uygulama sürecindeki gelişmeleri izlemekle mümkündür. Nitekim bu bölümde "35. madde" yoluyla görevlendirmenin yasal ve yönetsel zeminine ek olarak uygulama boyutu -bu yöntemle görevlendirilen araştırma görevlilerinin bakış açısını içeren bir biçimde- irdelenmeye çalışılmıştır.

¹⁶ 05.10.1996 tarih ve 22778 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Lisansüstü Eğitim ve öğretim Yönetmeliğinde yapılan değişikliğin 1. maddesi g bendi; "Yeni kurulan veya gelişmekte olan üniversitelere veya yüksek teknoloji enstitülerine, lisansüstü eğitim yaptırmak maksadıyla alınan araştırma görevlileri, üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsünün teklifi "öğretim Üyesi ve Araştırmacı Yetiştirme Kurulu 'nun görüşü ve Yükseköğretim Kurulu'nun karar ile bir başka üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsünde, yeniden sınav yapılmasına gerek kalmaksızın, lisansüstü öğretim yapmak üzere görevlendirilebilirler." şeklindedir (Lisansüstü Eğitim ve öğretim Yönetmeliği, 1996).

3.1. Yöntem Hakkında

Çalışmada, "35. madde" çerçevesinde lisansüstü eğitim gören araştırma görevlilerin deneyimlerini ortaya koymak amacıyla, 2005 yılında "35. madde"ye dayanarak üniversiteleri tarafından görevlendirilen ve Ankara'daki üniversitelerde lisansüstü eğitimlerini sürdüren 48 araştırma görevlisine soru kâğıdı uygulanmıştır. Bu araştırmanın'örneklem ini 2004 yılı itibariyle "35. madde" çerçevesinde görevlendirilen toplam araştırma görevlisi sayısının yaklaşık %8'i oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini oluşturan 48 araştırma görevlisinin 21 (%44)'i Gazi, 17 (35)'si Hacettepe ve 10 (21)'u da Ankara Üniversitesi'nde görevlendirilmiştir. Bu araştırma görevlilerinden 2'si yüksek lisans için, 11 'i yüksek lisans ve doktora için, 35'i ise doktora için görevlendirilmiştir. (Söz konusu araştırma görevlilerinin geldikleri üniversitelere göre dağılımı da Çizelge 5'de görülebilir.)

Araştırma soru kâğıdında; araştırma görevlilerinin görevlendirilme tarzını belirlemek için sorulan soru dışında, uygulamada ortam koşullarından kaynaklanan sorunların olup olmadığı, varsa bunların neler olduğuna ilişkin açık uçlu iki soru sorulmuştur. Elde edilen bulgular niteliksel çözümleme tekniği ile işlenmiştir. Açık uçlu soruların varlığı, elde edilen bilgilerin çözümlenmesini güçleştirse de yasal ve yönetsel düzenlemelere ve araştırma raporlarına daha çok sayısal değerlendirmelerle dahil olan "35. madde" uygulamasının öznelerinin -araştırma görevlilerinin- değerlendirmeye olgusal ve niteliksel olarak da dahil edilmesi olanağı elde edilmiştir.

Bu araştırmanın yazarı da doktora eğitimini "35. madde" çerçevesinde yine Ankara'daki üniversitelerden birinde gerçekleştirmiştir. Yazarın bu deneyimi araştırmaya gözlemlerini aktarma fırsatı sunmakla birlikte araştırmanın objektifliği bakımından önemli güçlüklerden birini de oluşturmuştur. Yazar, bunun bilincindedir ve araştırmaya öznel yargılarını aktarmama kaygısıyla hareket etmiştir.

3.2. "35. Madde" Kapsamındaki Araştırma Görevlilerinin Deneyimlerine ve Sorunlarına İlişkin Bulgular

35. madde çerçevesinde lisansüstü eğitim için araştırma görevlilerinin bir başka üniversitede görevlendirilmeleri 1997 yılından itibaren yaygınlaşan bir yöntem olmuştur. Bu yöntemle görevlendirme; üniversitenin/bölümün araştırma görevlisini resen görevlendirmesi ya da araştırma görevlisinin kendi isteği ile başvurusu şeklinde gerçekleşmektedir. Araştırmanın örneklemine giren araştırma görevlilerinin görevlendirilme biçimi dikkate alındığında araştırma görevlilerinin kendi istekleri ile başvuru şeklinin daha yaygın olduğu görülmektedir. Çizelge 5'de görüldüğü üzere

araştırma örnekleme giren araştırma görevlilerinin %73'ü kendi isteğiyle, %27'si üniversitesi tarafından resen görevlendirilmiştir. (Çizelgede ayrıca örnekleme giren araştırma görevlilerinin üniversitelere göre genel dağılım oranı da yer almaktadır). Kendi isteğiyle görevlendirilme oranının yüksekliği, araştırma görevlilerinin daha büyük üniversitelerde lisansüstü öğretim yapma isteğinin yoğun olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte bulunduğu üniversitede lisansüstü eğitim programı olmaması durumunda zorunluluk durumu bu isteğe neden olmaktadır.

Çizelge. 5 : Araştırma Örnekleme Giren Araştırma Görevlilerinin "35. Madde" Çerçevesinde Görevlendirilme Biçimleri

Üniversiteler	Görevlendirme Biçimleri				Üniversitelerin Görevlendirdiği Araştırma Görv. Toplam	
	Kendi İsteğiyle		Resen Bölüm Tarafından			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Abant İzzet Baysal Üniversitesi			1	2.08	1	2.08
Adnan Menderes Üniversitesi	2	4.16			2	4.16
Aksaray Üniversitesi	3	6.25	1	2.08	4	8.33
Ankara Üniversitesi	1	2.08			1	2.08
Atatürk Üniversitesi			1	2.08	1	2.08
Balıkesir Üniversitesi	1	2.08			1	2.08
Cumhuriyet Üniversitesi			1	2.08	1	2.08
Dicle Üniversitesi	1	2.08			1	2.08
Dumlupınar Üniversitesi	7	14.58			7	14.58
Erciyes Üniversitesi	1	2.08			1	2.08
Harran Üniversitesi			1	2.08	1	2.08
İnönü Üniversitesi	2	4.16			1	4.16
Kafkas Üniversitesi	2	4.16			2	4.16
Kırıkkale Üniversitesi			1	2.08	1	2.08
KIU			2	4.16	2	4.16
Muğla Üniversitesi	1	2.08			1	2.08
Mustafa Kemal Üniversitesi	1	2.08	1	2.08	2	4.16
Niğde Üniversitesi		8.33	1	2.08	5	10.41
Osman Gazi Üniversitesi	1	2.08			1	2.48
Pamukkale Üniversitesi	1	2.08	1	2.08	2	4.16
Selçuk Ün.		6.25			3	6.25
Süleyman Demirel Ün.	1	2.08			1	2.08
Trakya Üniversitesi	1	2.08			1	2.08
Yüzüncü Yıl Ün.	1	2.08	2	4.16	3	6.25
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	1	2.08			1	2.08
Toplam	35	73	13	27	48	100

Araştırma görevlileri lisansüstü eğitimlerini yapmak üzere kendi isteğiyle ya da resen üniversiteleri tarafından 35. madde ile bir başka üniversitede görevlendirildikten sonra görevlendirildikleri üniversiteye kadroları ile gitmektedirler. Lisansüstü eğitimlerini tkmamlayana dek görevlendirildikleri üniversitenin kurumsal yapısına

dahil edilen bu araştırma görevlileri, eğitim süreçleri içerisinde bu üniversitelerde kimi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Nitekim çalışmanın örneklemini oluşturan araştırma görevlilerinin deneyimleri "35. madde" ile görevlendirilme sürecinde ortam koşullarından kaynaklanan çeşitli sorunlar olduğunu -en azından örneklem boyutu düzeyinde- ortaya koymaktadır (Çizelge 6). Araştırma örneklemine giren araştırma görevlilerinin %12,5'i hiçbir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmiş geri kalan %87,5'lik dilimde yer alanlar çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Elde edilen bulgular çerçevesinde çalışmanın örneklemine dahil olan "35. madde" ile görevlendirilmiş araştırma görevlilerinin %87,5'inin karşılaştıkları sorunlar aşağıda sınıflandırılarak sıralanmıştır:

Çizelge. 6: Araştırma Örneklemine Giren Araştırma Görevlilerinin "35. Madde" İle Görevlendirildikleri Süreçte Karşılaştıkları Sorunlar

Karşılaşılan Sorunlar	Sorunla Karşılaşan Araştırma Görevlisi	
	Sayısı	%
Görevlendirilme sürecinde kendi üniversitesinde ya da YÖK tarafından yapılan görevlendirmelerde sorun yaşanması	12	25
Fiziksel ve araçsal donanımdan yararlanamama, sağlıklı bir çalışma ortamı sağlan(a)maması	19 ¹	39.6
Dışlanma, kabul görmeme, önyargılı davranışlara maruz kalma, "biz ve öteki" ayrımı çerçevesinde farklı muameleye tabi tutulma	23	47.9
Bölüme/Üniversiteye uyum sağlamada sorunlar yaşanması, bölüm/üniversite ile aidiyet bağının kurulamaması	10	20.8
İş yükünün lisansüstü eğitimin başarısını etkileyecek düzeyde yoğun olması/ön plana geçmesi	12	25
Akademik eğitim sürecinden ve öğretim üyelerinin birikimlerinden ve danışmanlıklarından yeterince faydalanılamaması	7	14.6
Görevlendirme için imzalanan senedin yoğun bir baskı unsuruna dönüşmesi, başarısızlık durumunda ilişkin kesilmesi, tazminat ödenmesi olasılıkları ve mecburi hizmet yükümlülüğünün gelecek kaygısına yol açması	30	62.5
Temel gereksinimleri karşılamada zorlanma, bireysel/aile düzenini kurma/sürdürmede sıkıntılar yaşanması, ekonomik açıdan zorluk çekme	8	16.7
Kadrosunun bulunduğu üniversite ile bağın azalması, geri dönemde isteksizlik, kadro bulamama kaygısı	12	25

(a) Görevlendirilme Sürecinde Kendi Üniversitesinde ya da YÖK Tarafından Yapılan Görevlendirmelerde Sorun Yaşanması Örnekleme katılan araştırma görevlilerinin %25'i görevlendirilme sürecinde kendi üniversitesinde ya da YÖK tarafından yapılan görevlendirmede ya da görevlendirme sürecinde sorun yaşadıklarını ifade etmiştir. Üniversitelerinde sorun yaşayan araştırma görevlileri ya istemediği halde 35. madde ile resen görevlendirilmiş ya da istediği halde - anabilim dalında lisansüstü eğitim programı olmamasına rağmen- üniversitesi tarafından görevlendirilmek istenmemiştir. YÖK'ün yaptığı görevlendirme sürecinde

yaşanan en temel sorun araştırma görevlisinin bölümü/anabilim dalı dışında bir başka bölümde/anabilim dalında -İktisat bölümündeki araştırma görevlisinin kamu yönetiminde, Sayısal Yöntemler anabilim dalındaki bir araştırma görevlisi genel işletme anabilim dalında-görevlendirilmesidir. Bunun dışında 35. madde ile görevlendirme yöntemi konusunda kadronun bulunduğu üniversite ile görevlendirilecek üniversitenin farklı yöntemleri benimsemesi -sınav kazanılarak ya da sınava girmeksizin lisansüstü eğitim için görevlendirme yapılması şartlarının öne sürülmesi- görevlendirmenin ya

17

hiç yapılamaması ya da geç yapılmasına neden olmuştur. Görevlendirilme sürecinde araştırma görevlisinin görevlendirileceği üniversiteyi tercih hakkının-genellikle-bulunmaması da kimi zaman sorun oluşturabilmektedir. Görevlendirme sürecinde çok sık görülen sorunlardan biri de bu sürecin çok uzun zaman alması -evraklarını elden takip eden bir araştırma görevlisinin işlemlerinin bile 4 ay sürmesi- ve bu nedenle lisansüstü eğitim dönemine geç başlanmasıdır.

(b) Fiziksel ve Araçsal Donanımdan Yararlanamama, Sağlıklı Bir çalışma Ortamı Sağlan(a)maması: Araştırma örneğinde yer alan araştırma görevlilerinin %39,6'sı görevlendirildikleri üniversitenin fiziksel ve araçsal donanımdan tam olarak yararlanma imkanları olmadığını belirtmiştir. Ayrıca sağlıklı bir çalışma ortamına sahip olmadıklarını belirten araştırma görevlileri ya çok kalabalık odalarda oturmak zorunda kalmışlardır ya da kendilerine hiç oda tahsis edilmemiştir. Görevlendirme yapılan üniversitede görevlendirilen araştırma görevlisi sayısındaki yoğunluk, üniversitenin fiziksel imkânlarını zorlamaktadır. Bunun sonucunda oda, laboratuvar, bilgisayar ve malzeme gibi gerekli fiziksel ve araçsal donanımın sağlanamayışı, 35. madde ile görevlendirilen araştırma görevlileri için kalabalık odalarda oturma/oda verilmemesi ve bilgisayarlardan yararlanamama, malzeme sıkıntısı çekme ya da ortak kullanım zorunluluğu doğurmaktadır.

(e) Dışlanma, Kabul Görmeme, Önyargılı Davranışlara Maruz Kalma, "Biz" ve "Öteki" Ayrımı Çerçevesinde Farklı Muameleye Tabi Tutulma: Araştırma örneğine giren araştırma görevlilerinin %47,9'u görevlendirildikleri üniversitede dışlanma/kabul görmeme/önyargılı bakış ve farklı muameleye tabi tutulma tutum ve davranışlarıyla karşılaştıklarını belirtmiştir. Bu araştırma görevlileri görevli buldukları bölümde "biz" ve "öteki" kutuplaşması çerçevesinde "taşralılık" ekseninde kimi değerlendirmeler ve önyargılar altında üniversitenin elemanlarından farklı bir muameleye tabi tutulduklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda sorunun ana

¹⁷ Soru kağıdı uygulanan bir araştırma görevlisi; 35. madde ile doktora eğitimi için görevlendirilme talebinde bulunduğu; kendi üniversitesinin doktora sınavını kazanıp gitmesi şartı koştuğunu, görevlendirilecek üniversitenin ise sınava kabul etmeyeceğini, sınava girmeksizin görevlendirme işleminin yapılması gerektiğini öne sürerek doktora programına kabul etmediğini ve 2 yıl süre kaybına uğrayarak doktora ancak 2 yıl sonra başlayabildiğini belirtmiştir.

temasını "merkezdeki üniversitelerin "taşra üniversiteleri" olarak nitelendirdikleri kendileri ve belirli birkaç üniversite dışındaki üniversitelere ve oralardan gelen araştırma görevlilerine bakış açıları oluşturmuştur.¹⁸ Üniversitenin kendi elemanları ile 35. madde ile görevlendirilerek gelen araştırma görevlileri arasında yaptığı kimi farklı uygulamalar aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

(1) Araştırma görevlisinin akademik yeterliğini ölçme ihtiyacı duymaksızın, küçük ya da gelişmemiş daha doğrusu dıştan "taşra"dan gelen araştırma görevlilerinin "her koşulda" yetersiz oldukları kanaati doğrultusunda hareket edilerek bilimsel hazırlık almalarına karar verilmesi.

(2) 35. madde ile gelen araştırma görevlilerinin diğer elemanlardan farklı olarak aynı/tek odada toplanması,

(3) kimi üniversitelerde sadece 35. madde ile görevlendirilen araştırma görevlilerine eğitim fakülteleri programlarında meslek bilgisi derslerinden bazılarını alma zorunluluğunun konulmuş olması: YÖK'ün 05.10. 1999 tarih ve 99.50.2691 sayılı Yürütme Kurulu kararında; "Bir üniversite Adına Bir Diğer Üniversitede Lisansüstü Eğitim Gören Araştırma Görevlileri Hakkında Yönetmelik" in 7. maddesine dayanarak "Bu kapsamdaki tüm öğrencilerin Eğitim Fakülteleri programlarında meslek bilgisi dersi olarak yer alan derslerden ... alabilmelerini sağlayacak şekilde ilgili enstitü kurulları tarafından gerekli düzenlemelerin yapılması"nın uygun görüldüğü ve 35. maddeyle gelen araştırma görevlilerinin eğitim dersi almaları gereği belirtilmiştir.¹⁹ Yine YÖK'ün 2000 yılında almış olduğu yürütme kurulu kararında ise eğitim derslerini sadece 35. maddeyle gelen araştırma görevlilerinin değil doktora yapan tüm öğrencilerin almasında yarar görüldüğü belirtilmiştir.²⁰ Eğitim/formasyon dersi alma konusunda Ankara'daki üç devlet üniversitesi de farklı uygulama yapmaktadır. Ankara Üniversitesi hiçbir araştırma görevlisine lisansüstü eğitimde bu dersleri alma koşulu koymazken Gazi Üniversitesi, kendi araştırma görevlileri ve 35. madde ile gelen araştırma görevlilerinin hepsine bu dersleri alma zorunluluğu

¹⁸-Taşra, bir ülkenin başkenti ya da anakentleri dışındaki yerlerin tümü (Püsküllüoğlu, 1999). Eski Türkçede taş (dış), yön bildiren -re ekiyle (Nişanyan, 2002).

¹⁹ İlki 21.12.1989 tarih ve 20379 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bir Üniversite Adına Bir Diğer Üniversitede Lisansüstü Eğitim Gören Araştırma Görevlileri Hakkında Yönetmelik", 23.05.1997 tarih ve 22997 Sayılı aynı adlı yönetmelikle yürürlükten kaldırılmıştır. Bu yönetmeliğin 7. maddesi şu şekildedir: "Araştırma görevlilerinin, lisansüstü eğitimleri sırasında enstitü kurulunca gerekli görülen eğitim bilimi derslerini de almaları sağlanır".

²⁰ YÖK'ün 07.04.2000 tarihli ve 2607-6961 sayılı yürütme kurulu kararı şu şekildedir: "... Doktora eğitimi ülkemizde genellikle akademik kariyer için yapıldığından, bu iki dersin -Gelişim ve Öğrenme, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme- sadece 2547 Sayılı Kanun'un 35. maddesi uyarınca doktora yapan araştırma görevlileri tarafından değil, doktora yapan tüm öğrenciler tarafından alınmasında yarar görülmektedir...".

getirmiştir. Hacettepe Üniversitesi ise sadece 35. madde ile gelen araştırma görevlilerini eğitim dersi almakla yükümlü saymıştır. Hacettepe Üniversitesi'nde olduğu gibi sadece 35. madde ile gelenlerin eğitim dersi almakla yükümlü tutulması -yararlılık ilkesinden ziyade- araştırma görevlileri arasında farklı uygulamaların ürünü olup, 35. madde ile gelen araştırma görevlilerini eksik ve yetersiz görme anlayışına hizmet eden bir araç işlevine dönüşmüştür. Uygulama bu niteliğiyle, 35. madde ile gelen araştırma görevlilerini olumsuz etkilemekte ve diğer araştırma görevlilerine göre programlarında zaman kaybı yaşamalarına neden olmaktadır.

(4) 35. madde ile gelen araştırma görevlilerinin araştırma/bilimsel faaliyet desteklerinden -kendi elemanlarına maddi destek verilirken 35. madde ile görevlendirilerek gelenlere maddi destek verilmemesi-ve kimi eğitim olanaklarından -diğer araştırma görevlilerine ücretsiz olarak verilen İngilizce kursundan 35. madde ile gelenlerin ücretsiz olarak faydalandırılmaması gibi- eşit şartlarda faydalanamamaları,

(5) Kendi elemanlarına mesai şartı aramaksızın her ay mesai ücreti olarak ek ödeme yapan bir üniversitede 35. madde ile gelenlere sadece ara sınavlar ve dönem sonu sınavlarının olduğu aylarda bu ödemenin yapılması.

(d) Bölüme/Üniversiteye Uyum Sağlamada Sorunlar Yaşanması, Bölüm/Üniversite ile Aidiyet Bağının Kurulamaması: Araştırma örneğine giren araştırma görevlilerinin %20,8'i görevlendirildiği bölüme/üniversiteye uyum sorunu yaşadığını belirtmiştir. Kimi üniversitelerde araştırma görevlilerine oda tahsis edilmemesi bu duruma zemin hazırlayan temel neden olmuştur. Diğer yandan kimi üniversitelerde oda verilmekle birlikte 35. madde ile görevlendirilen araştırma görevlilerine "geçici" gözüyle bakılarak sergilenen yaklaşımların da bu durumu etkilediği ifade edilmiştir. Bu nedenle bu araştırma görevlileri aidiyet ve eklenememe sorunu yaşamıştır.²¹ Kendilerini tam anlamıyla buldukları üniversiteye ait hissedemeyen ve ortamla kaynaşıp bütünleşemeyen araştırma görevlileri görevlendirildikleri üniversiteye aidiyet duygusu hissedememekte ya da düşük bir düzeyde hissettiklerini belirtmişlerdir. Karşılaştıkları farklı tutumların da etkisiyle ayrı bir "kültür" oluşmaya başlayan araştırma görevlileri arasında bu farklılığı vurgulayan kimi kavramlar da gündelik yaşantılarında kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin bu şekilde görevlendirilen araştırma görevlilerine çoğu üniversitede kısaca "**35'likler**" denilmekte, bir üniversitedeki 35. maddeyle görevli araştırma görevlileri de kendilerini "**Biz ...'m zencileriyiz.**" şeklinde tanımlamaktadırlar..

²¹ Araştırma örneğine katılan bir araştırma görevlisi 35. madde ile görevlendirilme sürecinde ne kendi üniversitesinin de ne görevlendirildiği üniversitenin kendilerini sahiplenmediğini ve bu süreçte nereye ait olduğu konusunda büyük bir bocalama yaşadığını ifade etmiştir.

(e) İş'yükünün Lisansüstü Eğitimin Başarısını Etkileyecek Düzeyde Yoğun Olması/ Ön Plana Geçmesi: Araştırma örneğine giren araştırma görevlilerinin %25'i görevlendirildikleri üniversitelerde yoğun bir iş yükü altında çalıştıklarını hatta bazen bu durumun lisansüstü eğitimlerini etkilediğini belirtmiştir. 35. madde ile lisansüstü eğitimlerini yapmak üzere YÖK tarafından büyük bir üniversitede görevlendirilen araştırma görevlilerinin görevlendirilerek geldikleri üniversitedeki konumları ve görevleri ile ilgili ortak bir uygulamaya tanık olunmamaktadır. Görevlendirilen araştırma görevlilerinin sorumlulukları ile ilgili olarak belirsizlik olmasına rağmen yasada net bir biçimde ifade edilen durum şudur: "Öğretim elemanı yetiştirilmesi amacıyla üniversitelerin araştırma görevlisi kadroları, **araştırma veya doktora çalışmaları yapmak üzere** başka bir üniversiteye, Yüksek Öğretim Kurulunca geçici olarak tahsis edilebilirler. Bu şekilde doktora veya tıpta uzmanlık veya sanatta yeterlik payesi alanlar, **bu eğitimin sonunda** kadrolarıyla birlikte kendi üniversitelerine dönerler" (2547 Sayılı Kanunun 35. maddesine 17.08.1983 tarih 2880 Sayılı Kanunun 18. maddesi ile eklenen fıkra). Bu maddeden anlaşılan araştırma görevlilerinin eğitim amacıyla, araştırma ve doktora çalışmaları yapmak üzere gönderildikleridir. Fakat Ankara'daki üç devlet üniversitesinde de bu araştırma görevlilerini bölüm içinde görevlendirme açısından farklı uygulamalara rastlanmaktadır. Ankara Üniversitesi 35. madde ile gelen araştırma görevlilerini sadece lisansüstü eğitimlerini tamamlamaları gereken öğrenciler olarak görmekte ve onlarla esnek bir hizmet bağı kurmakta, sadece sınavlarda gözetmenlik görevi vermektedir. Gazi Üniversitesi bu araştırma görevlilerine -uzun yıllar bölümden çok uzakta olan enstitüde, yakın bir zamanda bölümde- oda tahsis etmekte ve diğer araştırma görevlileri gibi görevlendirmekte fakat çalışma saatlerinde esneklik tanımaktadır. Hacettepe Üniversitesi de bu araştırma görevlilerine oda tahsis etmekte ve onları da diğer araştırma görevlileri gibi görevlendirmekte -bölümlere göre kimi farklılıklar görülse de-normal mesai sistemine tabi tutmaktadır. Farklı uygulamalar 35. madde ile gelen araştırma görevlilerinin aslında nasıl görevlendirilmesi gerektiği yönünde açık bir fikir vermemektedir.

(f) Akademik Eğitim Sürecinden ve Öğretim Üyelerinin Birikimlerinden ve Danışmanlıklarından Yeterince Faydalanılamaması: Araştırma örneğine giren araştırma görevlilerinden %14,6'sı görevlendirildikleri üniversitede-odaları olmaması, kimi öğretim üyelerinin olumsuz yaklaşımı, öğretim üyelerinin yoğunluğu, vb. nedenlerle- akademik eğitim sürecinden, öğretim üyelerinin birikiminden ve özellikle danışmanlıklarından yeterince faydalanamadıklarını belirtmiştir. Özellikle öğretim üyelerinin tez danışmanlığı yükünün fazla olması danışmanlık kurumunun sağlıklı bir biçimde işlemlerini engellemiştir. Araştırma görevlisi üzerinde fazlasıyla danışmanlık yükü bulunan tez danışmanı ile gerektiği gibi görüşmemekte ve onun

akademik birikimi ve yönlendirmesinden yeterince faydalanamamaktadır. Fazla danışmanlık yükü hem öğretim üyelerini zorlamakta hem de üzerinde olması gerekenden fazla tez danışmanlığı bulunan öğretim üyesinin danışmanlık görevini gerektiği gibi yerine getirememesine neden olmaktadır. Doktora danışmanının akademik birikimi kadar danışmanlık işine yeterince zaman ayırıp ayırmaması da doktora tezinin başarısı açısından büyük önem taşımaktadır. Bunun dışında araştırma görevlileri kimi öğretim üyelerinin kendi araştırma görevlilerine iyi eğitimi ve yetişmesi için daha fazla emek harcadıklarını, "geçici" ve "gidecek eleman" gözüyle baktıkları için kendilerine daha az emek harcadıklarını ve gerektiği kadar zorlamadıklarını belirtmiştir. Karşılaşılan diğer bir sorun da kimi üniversitede araştırma görevlisinin lisansüstü eğitim programında ders seçme hakkının sınırlanması ve bölüm ya da kimi öğretim üyeleri tarafından belirli bir ders programının dayatılmasıdır. Tüm bu sorunlar görevlendirmeye gelen araştırma görevlisinin lisansüstü eğitiminin verimi ve başarısını olumsuz yönde etkilemektedir.

(g) Görevlendirme İçin İmzalanan Senedin Yoğun Bir Baskı Unsuruna Dönüşmesi: 35. madde ile görevlendirilen araştırma görevlileri senet imzalamak mecburiyetinde -aksi halde sözleşmelerinin feshedileceği gerekçesiyle- bırakılarak görevlendirildiği süreç için maddi yükümlülük altına girmektedir. Ayrıca eğitim gördüğü süre kadar mecburi hizmet yükümlülüğüne tabi tutulmaktadırlar. Bu iki yaptırım unsuru öğretim üyesi olmak için yetiştirilmek istenen araştırma görevlileri üzerinde çoğu zaman birer baskı aracına dönüşmekte ve onların akademik başarılarını da olumsuz etkileyebilmektedir. Araştırma örneğine giren araştırma görevlilerinin %100'ü görevlendirilmek için senet imzalamıştır. Bu araştırma görevlilerinden %62,5'i bu senedin maddi ve psikolojik baskısını yoğun olarak yaşamakta olduğunu ve başarısızlıkları durumunda yaşayacakları sürecin yoğun bir biçimde gelecek kaygısı taşımalarına yol açtığını belirtmiştir. Nitekim çeşitli nedenlerle başarısız olan öğrencilerin -lisansüstü eğitimlerini tamamlamadan görevlerinden istifa eden, değişik aşamalarda başarısız olan veya çeşitli nedenlerden dolayı ayrılmak zorunda kalan araştırma görevlilerinin- hem eğitim süreci hem de mesleki süreçleri sona ermekte ayrıca bu araştırma görevlileri maddi olarak da büyük bir yükümlülük altına girmektedirler. Bu yaptırımların hukuki yönden sorunlu olduğu ve araştırma görevlilerinin mevcut durumları göz önüne alındığında haksız bir uygulama olduğu da görülmektedir. Nitekim gerek idari gerekse adli yargıda açılmış ve Yargıtay onamasından geçmiş davalar da bu durumu ortaya koymuştur ("2547'nin 35....", 2006).²² 35. madde kapsamında yurtiçinde görevlendirilen araştırma görevlileri -

¹¹ 2547 sayılı Kanununun 35. maddesi gereğince 17.1.1997 tarihli taahhütnameyi imzalayarak geçici olarak kadrosu Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne aktarılan araştırma görevlisi A. S. görev yapmakta iken 28.12.1999 tarihinde istifa etmiştir. İmzalamış olduğu senetten dolayı kendisinden yüklüce bir tazminat istenilen A. S.'ye üniversitesi tarafından dava açılmıştır. Dava A.

genel uygulama itibarıyla- kadrolarının nakledildiği yerde de aynen asıl kadrolarının bulunduğu üniversitedeki işleri kanuni mecburiyetle yerine getirmekte, mesailerine uymakta, verilen görevleri yerine getirmekte ve sonuçta bu çalışmalarının karşılığı olan maaşlarını almaktadırlar. Görevlendirilmiş olan bu araştırma görevlilerine devlet ne başka bir masraf yapmakta ne de burs vermektedir. Bu araştırma görevlileri, kadrolarının nakledildiği üniversitelerde de araştırma görevlisi olarak çalışıp maaş aldıklarından emekleri karşılığı ödenen maaşların başarısızlık durumunda geri alınması hukuksal olarak da çelişkili bir durum oluşturmakta ve araştırma görevlilerini büyük bir sıkıntıya sokmaktadır ("Yurtiçindeki 35....", 2006).²³

29.06.2006 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5535 Sayılı "Bazı Kamu Alacaklarının Tahsil ve Terkinine İlişkin Kanun" ile mecburi hizmet ve maddi yükümlülükler konusuna hukuki yönden çözüm getirilmeye çalışılmıştır ("33 ve 35'e Göre ...", 2006).²⁴ Fakat bu hukuksal düzenlemeye karşılık olarak üniversiteler de -araştırma görevlilerinin geri dönmelerini güvenceye almak amacıyla- araştırma görevlilerini her yönden bağlayıcı yeni bir taahhütname ve kefaletname hazırlayarak, onları bu senedi imzalamak zorunda bırakmaktadırlar.²⁵

S. lehine sonuçlanmış olup, karar şu şekilde ifade edilmiştir."...Tüm dosya kapsamında 2547 S.K.'nun 35. maddesinde "... yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere yüksek öğretim kurumlarında görev verilemeyeceği" belirtilmiştir. Bu maddelerin amacı her ne kadar üniversitelerin öğretim elemanı ihtiyacının karşılanması için eleman yetiştirmek ise de, davalı A. davacı üniversitede öğretim görevlisi olarak çalışmakta iken kadrosu ile birlikte geçici olarak Ankara Üniversitesine atanmış, istifa edene kadar Ankara Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak çalışmış ve çalışmasının karşılığı maaş ve diğer ödemeleri almıştır. 2547 S.K.'nun 35. maddesinde yapılan ödemelerin geri alınabileceğine dair hüküm yoktur. Yükümlülüğünü yerine getirmeyene yüksek öğretim kurumlarında görev verilemeyeceği belirtilmiştir. Davalının Ankara Üniversitesinde görev yaptığı süre içinde aldığı maaş ve ücretlerin faizi ile birlikte tahsilinin talep edilmesi doğru değildir. Bu konudaki taahhütname de geçerli değildir. Bu süre içinde yapılan ödemelerin geri istenmesi mümkün olmadığından bu konudaki tek taraflı olarak konulan cezai şart da geçerli değildir, o halde davalı vekiller tarafından imzalanan taahhütname ve kefaletname geçerli olmadığından ... ve kefaletnamede azami miktarda belirtilmediğinden davanın reddine karar vermek gerekmiştir" ("2547'nin 35.Maddesine İlişkin Problem", 2006).

²³ Yurtdışı görevlendirmeler bu yönüyle yurtiçi görevlendirmelerden tamamen farklıdır. Yurtdışına burslu olarak gönderilenlerin herhangi bir resmi kurumda görev yapması söz konusu olmamakla ve aldıkları burs karşılığında sadece akademik araştırma yapmaktadırlar ve ayrıca Türkiye'deki ~ "maaşlarının üçte ikisi de ödenmektedir, ödenen bu maaşların geri alınamayacağı da -hukuki güvence altına alınmıştır- Sayıştay tarafından karara bağlanmıştır ("Yurtiçindeki 35. Madde ...", 2006).

¹⁴ "Geçici madde 53- 08.07.2006 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan ve eğitimlerini çeşitli nedenlerle tamamlayamadıkları için kadrolarıyla ilişkisi kesinler ve haklarında borç takibi başlatılanlara ilişkin olarak af getiren 5535 Sayılı Bazı Kamu Alacaklarının Tahsil ve Terkinine Dair Kanuna eklenen geçici maddeler ile 33. maddeye göre lisansüstü eğitim-öğretim amacıyla yurt dışına gönderilenler ile 35. maddeye göre yurt içinde başka bir üniversiteye lisansüstü eğitim-öğretim amacıyla gönderilenlerden veya üniversitelerinde görev yapanlara kimi haklar getirmektedir. 08/07/2006 tarihine kadar kanunda belirtilen şartları taşıyanlar YÖK'e ya da Devlet Personel Başkanlığı (DPB)'na dilekçe ile başvuruda bulunabilirler. Kişilerin yaptığı başvuru üzerine YÖK bu kişileri 3 ay içerisinde (öncelikle daha önce kadrolarının bulunduğu kurumlar olmak üzere) belirleyeceği

yükseköğretim kurumlarındaki durumlara uygun öğretim elemanı kadrolarından birine atanabilir. Ancak bu fiaktan yararlanabilmek için başvuranların en az yüksek lisans (master) eğitimini başarıyla tamamlamış olanları gerekmektedir. YÖK tarafından ataması uygun görülmeyenler 60 gün içinde yargı yoluna başvurabileceği gibi Devlet Personel Başkanlığına da başvurabilir. DPB bu halde ilgilileri 6 içinde kamu kurumlarındaki boş kadrolara atayacaktır. Mecburi hizmetin yerine getirilmesi ile ilgili olarak da bu kişilerin mecburi hizmetlerini atandıkları kurumda yerine getirmeleri düzenlemesi yapılmıştır. Bu kişiler adına öğrenimleri nedeniyle çıkarılmış olan borç tutarlarının takibinden vazgeçilerek tahsilat işlemine son verilmiştir, öğretim elemanı veya memur kadrolarına atandıktan sonra yükümlü buldukları mecburi hizmeti bitirmeden görevlerinden ayrılan veya bir ceza sebebiyle görevine son verilenler ile bu madde kapsamına girdiği halde müracaat etmemeleri veya Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen genel şartları taşımadıkları için atanamaları nedeniyle mecburi hizmet yükümlülüğünü yerine getirmeyenlerin yükümlü tutulacakları tutar, imzaladıkları yüklenme senedi ile muteber imzalı müteselsil kefalet senedi hükümleri dikkate alınmaksızın ve ilgililere ödeme yapma sonucu doğurmaksızın, kendilerine döviz olarak yapılmış olan her türlü masraflar için; yapılacak hesaplamalarla 5 yıla kadar taksitlendirilebilir ("Bazı Kamu Alacaklarının Tahsil ve Terkinine İlişkin Kanun", 2006). ("33 ve 35'e Göre Görevlendirilenler Ne Yapacak?", 18. 10.2006).

35. madde ile görevlendirilen araştırma görevlilerine senet imzalatılmaktadır. Bu senede bir örnek şu şekildedir: Araştırma görevlisini lisansüstü öğrenimi görmek üzere Hacettepe Üniversitesi'nde görevlendiren Mustafa Kemal Üniversitesi daha önce bu elemanına senet yapmış olmasına rağmen 2006 yılının Kasım ayı itibarıyla "Düzenleme Suretiyle Taahhütname ve Kefaletname" göndererek onu bu senedi imzalamak zorunda bırakmaktadır. Bu belgede şu ibareler yer almaktadır:

"2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 2880 Sayılı Kanunla değişik 35. maddesine dayanılarak Yüksek Lisans/Doktora öğrenimi görmek üzere Üniversitesi'ne gönderileceğinden, işbu düzenlemeye suretiyle taahhütnamenin aşağıda bulunan hükümlerini aynen kabul etmekte ve bu hükümlerin her ne suretle olursa olsun ihlal edilmesi halinde aşağıda yazılı müeyyidelerin hakkımda uygulanmasına rıza ve muvafakat edildiğimi beyan ve ifade etmekteyim; Şöyle ki:

1-) Üniversitedeki görevimden fiilen alakamın kesildiği tarihten başlayarak görevimi tamamlayıp Mustafa Kemal Üniversitesi'ndeki görevime döndüğüm tarih arasında geçen süre kadar Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörlüğünün herhangi bir yerde (hizmetin devri mümkün diğer kamu kuruluşları dahil) branş ve ihtisasına uygun olarak göstereceği herhangi bir görevi kayıtsız, şartsız ve itirazsız kabul ve ifa edeceğimi şimdiden kabul taahhüt ederim.

2-) Mecburi hizmetimin ifası sırasında inzibati ve cezai yollardan meslekten veya Devlet memurluğundan geçici veya daimi olarak çıkarıldığım veyahut istifa sureti ile görevimden ayrıldığım takdirde geri kalan mecburi hizmetime tekabül eden süreye isabet eden ve mahiyet ve miktan 3. madde gereğince tesbit edilen meblağı 2(iki) katı olarak ... Üniversitesine ödemeyi kabul ve taahhüt ederim.

3-) Yukarıda sayılan sebeplerle veya mecburi hizmetimle ve görevimle ilgili olarak yayınlanmış ve yayınlanacak Kanun, Yönetmelikler ve Üniversitenin yetkili kurullarınca alınmış ve alınacak kararlar ile belirlenecek sebeplerle taahhüdümü ihlal ettiğim takdirde, görevlendirme süresinde Üniversiteden aldığım paralarla Üniversitenin yukarıda maksadın gerçekleşmesi için her ne nam altında olursa olsun benim için sarfettiği masrafların karşılığı olan tutarın 2(iki) katını kanuni faizi ve masrafları ile birlikte, ayrıca hüküm alınmasına gerek kalmaksızın, Üniversitenin ilk tebligatı üzerine ödeyeceğimi kabul ve taahhüt ederim.

4-) Mecburi hizmetimle ilgili olarak bundan önce yürürlüğe konulmuş ve bundan sonra yürürlüğe konacak kanun, yönetmeliklerle Üniversitenin yetkili organları tarafından alınmış ve bundan sonra alınacak kararlara aynen uymayı ve hükümlerini yerine getirmeyi kabul ve taahhüt ederim.

5-) ... Üniversitesi 'nde Yüksek Lisans/Doktora eğitimini tamamladıktan sonra en geç 1 (bir) ay içerisinde Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörlüğü'ne müracaat ederek kadromun kendilerine tekrar

AraştırmagöreVlilerininin maddi yükümlülük karşısındaki mağduriyetlerinden dolayı açtıkları davaları kazanmaları üniversitelerin bu yönde daha sıkı güvence arayışına girmelerine ve imzalanan senede ek olarak daha sıkı yaptırımlar içeren ikinci bir senet hazırlamalarına neden olmuştur. Araştırma görevlilerine ikinci senedi imzalamaları için birçok yol kullanan²⁶ üniversitelerin bu tutumları araştırma görevlilerinin üzerindeki baskıyı daha da arttırmıştır.

(h) Temel Gereksinimleri Karşılama Zorlanma, Bireysel/Aile Düzenini Kurma/Sürdürmede Sıkıntılar Yaşanması, Ekonomik Açıdan Zorluk Çekme: Küçük kentten büyük bir kente gelen araştırma görevlileri kimi temel gereksinimlerini karşılamada büyük güçlükler yaşamaktadır. Araştırma örneğine giren araştırma görevlilerinin %16,7'si temel gereksinimlerini karşılamada zorluk yaşadığını, bireysel/aile düzenini kurmakta/sürdürmekte zorluklar yaşadığını belirtmiştir. Ayrıca büyük kente gelişin ekonomik maliyeti de arttığından bu araştırma görevlileri ekonomik

iadesi için gerekli işlemlerin yapılmasını ve kadromun Mustafa Kemal Üniversitesi Üniversitesine iadesinden sonra 15(onbeş) gün içerisinde görevime başlayacağımı, aksi takdirde 3. maddedeki müeyyidelerin aynen uygulanmasını kabul ve taahhüt ederim.

6-) a) Her yıl başarılı olamadığım için eğitim sürem her hangi bir safhasında ve Rektörlük onayıyla geri çağrıldığım takdirde;

b) Kendi isteğim ile öğrenimi bıraktığım veya öğrenim planına uygun olarak girmek zorunda olduğum sertifika, terfi ve mezuniyet sınavlarına girmediğim, girip başaramayacağım, Yüksek Lisans/Doktora diplomamı öngörülen süre içinde alamadığım takdirde;

c) Yapacağım öğrenime dair Müdürlükçe daha sonra gönderilecek planda yazılı esaslara göre öğrenimimi takip etmediğim, verilen süre zarfında tamamlamadığım ve öğrenim gördüğüm Anabilim Dalını değiştirdiğim takdirde;

Bu taahhütnamenin 3. maddesinde belirtilen müeyyidelerin hakkımda aynen uygulanmasını peşinen kabul ve taahhüt ederim.

7-) Öğrenim planında belirtilen öğretimi Yükseköğretim Kurulunca namına ve hesabına öğrenim yaptığım Üniversitece/Yüksek Teknoloji Enstitüsünce kabul edilmeyen sıhhi sebeplerle veya başka sebeplerle yarım bıraktığım takdirde; Üniversite veya ileri teknoloji enstitüsü tarafından benim için yapılmış olan bütün masrafların (Türk lirası ve döviz olarak) her biri için ödeme tarihinden itibaren tahakkuk ettirilecek kanuni faiz ve vs. vergi ve kanuni ödemelerle birlikte (döviz olarak tahakkuk eden miktarı ya döviz olarak ya da Merkez Bankasınca tespit edilen o günkü efektif satış kurundan Türk lirası olarak) ve iki katı olarak nakden ve defaten ödeyeceğimi, ancak mecburi hizmetim dolmadan üniversitenin muvafakati ile görevimden ayrıldığım takdirde iş bu yüklenme senedi gereğince yukarıda belirtilen şekilde adıma tahakkuk ettirilecek borç tutarından, ifa ettiğim mecburi hizmet süresine tekabül eden miktar düşüldükten sonra kalanını nakden ve defaten ödeyeceğimi, ödenmeyen kısım için kanuni faiz uygulanmasını şimdiden kabul ederim.

8-) İşbu taahhütnamenin uygulanmasından doğacak ihtilafların hallerine Hatay Mahkeme ve Dairelerinin yetkili bulunduğunu kabul ve taahhüt ederim.

²⁶ Soru kağıdı uygulanan araştırma görevlilerinden biri ikinci senedin imzalanması için üniversitesinden kendisine, ailesine ve kefillerine telefon açılarak sürekli uyarılarda bulunulduğunu ve sonunda senedi imzalamak zorunda bırakıldığını ifade etmiştir.

açından da büyük zorluklar yaşamaktadırlar. Özellikle barınma ihtiyacını gidermede sıkıntı yaşayan araştırma görevlileri hem tanımadığı bir kentte olmaktan hem de maddi açıdan daha zorlandıkları bir sürece girdiğinden dolayı kendisine her yönden en uygun konutu sağlamakta zorlandıklarını ifade etmiştir. Kimi üniversitelerin üniversite içerisinde barınmak üzere yapmış olduğu öğrenci evleri şeklindeki yerler ise hem yüksek bir maliyet taşımakta hem de fiziksel olarak ihtiyaca tam olarak cevap vermemektedir. Bu nedenle hem kente yeni gelmiş hem henüz uyum sağlama aşamasında olan hem de maddi yönden sıkıntı içerisine giren araştırma görevlilerinin bu süreci atlatalmaları genellikle uzun zaman almaktadır.

(i) Kadrosunun Bulunduğu Üniversite ile Bağın Azalması, Geri Dönmede İsteksizlik: Araştırma örneğine giren araştırma görevlilerinin %25'i" kadrolarının bulunduğu üniversite ile bağlarının çok azaldığını, hatta kimileri koptuğunu ifade etmiştir. Ayrıca bu araştırma görevlileri uzun bir lisansüstü eğitim sürecinden sonra buldukları kente/üniversiteye alıştıkları için ve geri dönüşte -uyum sağlayamama, yabancılaşma, fiziksel şartlardaki eksiklikler, sahip olduğu imkânları bulamama kaygısı, vb. yönlerden- sıkıntı yaşayacaklarını düşündükleri için geri dönmek istememektedirler. Özellikle üniversitesine geri dönen öğretim elemanlarının kadro bulmakta sıkıntı yaşamaları ve bölüm içindeki yapılanma tarafından kabul edilmemeleri kaygıları bu öğretim elemanlarını düşündüren temel sorunlar olmaktadır.

SONUÇ

"35. Madde" uygulaması, özellikle son on yıldır akademik olarak nitelikli ve yeterli sayıda öğretim üyesi gereksinmesini karşılamak amacıyla öğretim üyesi yetiştirilmesinde kullanılan en yaygın yöntemlerden biridir. Yeni kurulan ve gelişmemiş üniversitelerdeki araştırma görevlilerinin gelişmiş üniversitelerde yetiştirilerek üniversitelerine nitelikli birer öğretim elemanı olarak dönmeleri, üniversitelerin her yönden etkili ve verimli bir biçimde işlevlerini yerine getirmesini sağlamada büyük önem taşımaktadır.

. Bununla birlikte "35. madde" uygulamasının kimi sorunları da beraberinde taşıdığı görülmektedir. Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular, araştırma görevlilerinin görevlendirildiği süreç içerisinde, görevlendirildiği üniversitenin ortam koşullarından ya da onun dışındaki bazı etkenlerden dolayı kimi sorunlarla karşılaştığı ve bu sorunlardan dolayı lisansüstü eğitim sürecinde zorluk çektiğini göstermektedir.

"35. madde" ile görevlendirilerek bir başka üniversiteye giden araştırma görevlileri bu süreçte çeşitli - fiziksel ve araçsal donanımdan yararlanamama, sağlıklı bir çalışma ortamı sağlan(a)maması, dışlanma ve farklı muameleye tabi tutulma, vb- sorunlarla

karşılaşmaktadır. Görevlendirilen araştırma görevlisi, karşılaştığı sorunlardan dolayı lisansüstü eğitim sürecinde, Türkiye'nin alanında yetkin öğretim üyelerinin birikimlerinden, akademik ortamın getirilerinden, üniversitenin fiziksel ve araçsal donanımından tam olarak faydalanamamaktadır. "35. madde"nin uygulama aşamasında yaşanan ve bu yöntemin etkin bir biçimde işlemesine engel oluşturan bu sorunların bir kısmı büyük üniversitelerin kendi iç dinamiklerinden, bir kısmı da yasal düzenlemelerdeki eksiklikten/belirsizlikten kaynaklanmaktadır. Bu nedenle aynı kentteki farklı üniversitelerde bile farklı uygulamalara tanık olunmaktadır. "35. madde" ile görevlendirme sürecinin akademik gereklilikler göz önüne alınarak etkin ve verimli bir biçimde uygulanması araştırma görevlisinin görevlendiriliş amacının ön planda tutulmasına bağlıdır. Nitekim 35. madde ile gelen araştırma görevlileri büyük/gelişmiş üniversitelere lisansüstü eğitimlerini yapmak ve daha iyi bir şekilde yetiştirilmek üzere gönderilmektedirler. Bu araştırma görevlilerinin mümkün olan en iyi şekilde yetişmeleri, bilgi birikimlerinin artması ve lisansüstü eğitimlerini başarılı bir biçimde tamamlayıp kendi üniversitelerine dönmeleri bu yöntemin temel amacını oluşturmaktadır. Araştırma görevliliği kadrosunun -hali hazırdaki yasal düzenlemede görev tanımındaki belirsizlikten dolayı- yerine getirmesi gereken yükümlülükler konusunda yaşanan sıkıntılar "35. madde" ile görevlendirilen araştırma görevlileri için de geçerlidir. Nitekim kimi üniversiteler bu araştırma görevlilerinin görevlendirilme amaçlarını gözardı etmekte ve onları -birer idari personel gibi- idari görev ve kimi ek görevleri yerine getirme yükümlülüğü altında bırakmaktadırlar. Hatta kimi zaman bu araştırma görevlilerinden eğitim gerekliliklerinden önce kendilerine yüklenen sorumlulukları yerine getirmeleri beklenmekte ve onlara "Sizin öncelikli göreviniz bölüm işlerini yapmaktır." denilebilmektedir. Bu yaklaşım araştırma görevlilerinin enerjilerinin çoğunu eğitimleri dışındaki birtakım işlere harcamalarına neden olmakta ve onların bilimsel çalışmalarındaki verimliliklerini düşürebilmektedir. Bu haliyle "35. madde" uygulaması temel amacından sapabilmekte ve sonuçta bu araştırma görevlilerinin hem eğitim hem de mesleki gelişim süreçleri telafisi mümkün olmayan kayıplara uğrayabilmektedir. Bu nedenle görevlendirilerek gelen araştırma görevlilerinin eğitim süreçlerini mümkün olan en iyi koşullarda tamamlamalarının sağlanması büyük oranda görevlendirme yapılan üniversitelerin bu yönden gösterdiği duyarlılığa ve yaklaşıma bağlı olmaktadır.

35. madde ile görevlendirme sürecinde bu süreçten tek etkilenen araştırma görevlisi değildir; araştırma görevlisinin kadrosunun bulunduğu üniversite ile görevlendirildiği üniversite de bu süreçten etkilenmektedir. Araştırma görevlisinin kadrosunun bulunduğu üniversite bu süreçte rutin bölüm işlerini yaptırma açısından eleman eksikliği yaşamakta bu yönden sıkıntıya girmektedir. Görevlendirme yapılan üniversite ise yeni elemanın ihtiyaçlarına cevap verme noktasında sıkıntılar

yaşayabilmektedir. Nitekim 35. madde ile görevlendirme sürecinin yükünü -ağırlığı değişmekle birlikte- üç kesim çekmektedir. Dolayısıyla bu sürecin başarılı ve verimli bir biçimde tamamlanması bu üç kesim için de önem taşımaktadır. Bu nedenle "35. madde" yönteminin uygulama sürecinde karşılaşılan sorunların giderilmesi bu üç kesimin de katkısıyla ve çabasıyla mümkün olacaktır.

"35. madde" yöntemi etkin bir biçimde uygulandığında araştırma görevlilerine; bilimsel bilgi ihtiyaçlarını/eksiklerini saptayıp giderebileceği, bilgi dağarcıklarını geliştirebilecekleri, kendilerini yetiştirebilecekleri ve ufuklarını açabilecekleri bir olanak sunmaktadır. Oysa yukarıda ortaya konulan sorunlar nedeniyle eğitim sürecinin etkinlik ve verimlilik düzeyi de düşmektedir. "35. madde" yönteminin uygulamadaki başarısını da düşüren bu sorunlar çok yönlü -araştırma görevlisi ve görevlendiren ve eğitim veren üniversiteler açısından- kayıplara neden olmaktadır. Uygulamada birliğin sağlanması, görevlendirme yapılan üniversitelerin bilimsel eğitim programlarının yeterli olması, yapılan değerlendirmelerin tamamen nesnel ve akademik gereklilikler ışığında yapılması, görevlendirilen araştırma görevlisi üzerinde baskı oluşturan etkenlerin en aza indirgenmesi hem 35. madde uygulamasının hem de lisansüstü eğitimin niteliğinin iyileştirilmesinde etkili olacak temel unsurlardır.

KAYNAKÇA

- . AKŞİT, Bahattin (2005), "Bilgi Toplumuna Geçiş ve Üniversiteler: Şu Andaki Durum ve Yeniden Yapılanma Konusunda Bazı Söylem ve Tartışmalar", www.soc.metu.edu.tr/wfaeulty/, Erişim Tarihi: 08.02.2005.
- "Ankara Üniversitesi Bilim İnsanı Yetiştirme Projesi Gelişme Raporu II", (Şubat 2007), http://www.ankara.edu.tr/gorsel/dosya/BP/Danisma_Rapor.doc, Erişim Tarihi: 30.03.2007.
- ARK, Bilal, "Atatürk'e göre Medeniyet Projesi'nin en önemli yapı taşı üniversitelerdir", (Ekim 2003), <http://www.istanbul.edu.tr/4.boyut/cumhuriyet/dosyalar/bilal.htm>, Erişim Tarihi: 20.02.2007.
- "5467 Sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu, Yükseköğretim Kanunu, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Telsiz Kanunu İle 78 Ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun", (1.3.2006), <http://www.memurlar.net/haber/41488/>, Erişim Tarihi: 02.06.2007.
- " 5535 Sayılı Bazı Kamu Alacaklarının Tahsil ve Terkinine İlişkin Kanun" (2006), <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5535.html>, Erişim Tarihi: 11.07.2006.
- "5662 Sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda ve Yükseköğretim Kurumları Öğretim Elemanlarının

Kadrolara Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Genel Kadro Ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde -
Kararnameye Ekli Cetvellerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", (17.05.2007).
<http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2007/05/20070529-1.htm>, Erişim Tarihi: 02.06.2007.
"5656 Sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun", (9.5.2007),
["http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2007/05/20070518.htm](http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2007/05/20070518.htm), Erişim Tarihi: 02.06.2007.
"1923 Yılı Nüfusunun Demografik özellik ve Dinamikleri",
<http://www.tusiad.org/turkish/rapor/cografya/8.2nufus.pdf>, Erişim Tarihi: 02.06.2007.
"Bu Kadar Üniversite Yetmez", (2007),
<http://www.sanaldersane.com/default.asp?cmd=540495585565&pageType=235&viewType=235&menuID=&newsID=235275240255&page=178&i=221>, Erişim Tarihi: 27.03.2007.
Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü (2006), <http://www.bumko.gov.tr/duyular/YOK.htm>, Erişim Tarihi: 11.10.2006.
"Gerekçe" (2006), T.C. Başbakanlık, www.basbakanlik.gov.tr/docs/kkgm/kanuntasarilari/universite%20kurulmasi/gerekce.doc-/, Erişim Tarihi: 13.09.2006.
"Devlet Üniversiteleri", YÖK, http://www.yok.gov.tr/universiteler/uni_web.htm/, Erişim Tarihi: **28.02.2006.**
"Devlet Üniversitelerinin Öğretim Üyesi/Elemanları Sayısına İlişkin Bilgiler", (2006), MEB,
<http://yogm.meb.gov.tr/devletogretimeleman.htm>, Erişim Tarihi: 03.11.2006.
"Duyuru", (2003), Rektörler Komitesi, <http://www.yok.gov.tr/duyuru/rektorler.htm>, Erişim Tarihi: 10.01.2006.
ERGÜN, Mustafa (1990), "Türk Eğitiminin Batılılaşmasını Belirleyen Dinamikler",
<http://www.atam.gov.tr/index.php?page=Dergiicerik&IcerikNo=860>, Erişim Tarihi: 20.02.2007.
GÖZÜBÜYÜK, Şeref A. (1993), *Yönetim Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi.
HATİBOĞLU, Tahir (2000), *Türkiye Üniversite Tarihi*, Ankara: Selvi Yayınevi.
"2005-2006 Öğretim Yılı Devlet Üniversiteleri Öğrenci Sayıları", (2006), MEB,
<http://yogm.meb.gov.tr/devletogrenci.htm>, Erişim Tarihi: 03.11.2006.
"2005 - 2006 Öğretim Yılı Vakıf Üniversitelerinde Okuyan Öğrenci Sayılarına İlişkin Bilgiler", (2006), MEB,
<http://yogm.meb.gov.tr/Vakifogrenci.htm>, Erişim Tarihi: 03.11.2006.
"2547'nin 35. Maddesine İlişkin Problem" (2006),
<http://www.turkhukuksites.com/showthread.php?t=3178>, Erişim Tarihi.-Ol. 11.2006.
2547 Sayılı Yüksek öğretim Kanunu, 04.11.181 Tarihli ve 17506 Sayılı Resmi Gazete.
"Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği", "22778 Sayılı Resmi Gazete", (5.10.1996),
<ftp://ftp.iyte.edu.tr/pub/Administration/yeni/yonetme/ogrenci/lust-yon.doc>, Erişim

Tarihi: 11.06.2006.

- KARAKÜTÜK, Kasım (2001), *öğretim Üyesi ve Bilim insanı Yetiştirme Lisansüstü Eğitimin Planlanması*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- KAYNAR, Mete, PARLAK İsmet (2005), *Her "İl"e Bir Üniversite Türkiye 'de Yükseköğretim Sisteminin Çöküşü*, Ankara: Paragraf Yayınevi.
- KOÇER, Hasan Ali (1991), *Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923)*, İstanbul: Milli Eğitim Yayınevi.
- KORKUT, Hüseyin (2002), *Sorgulanan Yükseköğretim*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- "Kuruluş Tarihlerine Göre Vakıf Üniversitelerimiz" (2006), MEB, <http://yogm.meb.gov.tr/turkuniv.htm>), Erişim Tarihi: 5.11.2006,
- NALÇAOĞLU, Halil (1999), "Türkiye'nin Yeni Üniversite Düzeni: Kriz ve Kalite", *Doğu Batı*, 2 (7), 81-94.
- NİŞANYAN, Sevan (2005), *Sözlerin Soyağacı*, İstanbul: Adam Yayınları.
- "Nüfus ve Kalkınma Göstergeleri", (2006), DİE, <http://nkg.die.gov.tr/goster.asp?aile=3>, Erişim Tarihi: 30.03.2007.
- ORTAYLI, İlber. "İlber Ortaylı ile Söyleşi", *Düşünen Siyaset*, 1 (2), 23-32.
- 33 ve 35'e Göre Görevlendirilenler Ne Yapacak?" (2006), <http://www.memurlar.net/haber/49291/>, Erişim Tarihi: 18.10.2006.
- "öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi 2005 - 2006 öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri-İllere Göre öğrenci ve öğretim Elemanları Sayılan", (2006),
<http://www.osym.gov.tr/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF7A2395174CFB32E174B6113DA2B1A6EC>, Erişim Tarihi: 28.03.2007.
- "öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi 2005 - 2006 öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistikleri-Öğrenci Sayıları Özet Tablosu", (2006),
<http://www.osym.gov.tr/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF7A2395174CFB32E174B6113DA2B1A6EC>, Erişim Tarihi: 28.03.2007.
- "öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi 2005 - 2006 öğretim Yılı Yükseköğretim İstatistiklerin öğretim Elemanlarının Akademik Görevlerine Göre Sayılar", (2006),
<http://www.osym.gov.tr/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF7A2395174CFB32E174B6113DA2B1A6EC>, Erişim Tarihi: 28.03.2007.
- "öğretim Üyesi Yetiştirme Programı Klavuzu" (2005), <http://www.iam.metu.edu.tr/oyp/oyp/oypklavuz.doc>, Erişim Tarihi: 19.03.2006.
- "ö Y P öğretim Üyesi Yetiştirme Programı İstatistikleri 2002-2005", (Mayıs 2006), ODTÜ Araştırmalar Koordinatörlüğü, <http://oyp.metu.edu.tr/d2006/OYP.pdf>, Erişim Tarihi: 30.03.2007.
- ÖZEN, Haldun (1999), "Türkiye Cumhuriyeti'nde Yükseköğretimin ve Üniversitenin 75 Yılı", (der.),75 *Yılda Eğitim Bilanço '98*, İstanbul: İş Bankası Yayınları, 263-278.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali (1999), *Türkçe Sözlük*, İstanbul: Doğan Kitap. .
- "Sivil Eğitim ve Sivil Eğitimin Batılılaşması", (2006), <http://www.egitim.aku.edu.tr/tet04.htm>, Erişim Tarihi: 20.02.2007.

TİMUR, Taner (2000), *Toplumsal Değişme ve Üniversiteler*, Ankara: tmge Kitabevi.

"Türk Yüksek Öğretiminin Bugünkü Durumu, Mart 1999 Raporu Bölüm 5" (2006), YÖK, http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/kasim_2005/bolum5.html, Erişim Tarihi: 28.02.2006.

"Türk Yüksek Öğretiminin Bugünkü Durumu, Kasım 2005 Raporu Bölüm 5" (2005), YÖK, http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/kasim_2005/bolum5.html, Erişim Tarihi: 28.02.2006.

"Türkiye'de Doktora Eğitiminin Durumu Üzerine Görüşler", (Mayıs, 2006), TÜBA, http://www.tuba.gov.tr/files_tr/haberler/haberdata/rapor-1.doc, Erişim Tarihi: 20.03.2007.

"Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi-Taslak Rapor" (2006), YÖK, <http://eua.cu.edu.tr/files/turkiyeninyuksekogretimstratejisi.pdf>. Erişim Tarihi: 23.10.2006.

"Üniversitelerin Web Siteleri-Devlet Üniversiteleri" (2006), YÖK, www.yok.gov.tr/universiteler/uni_web.htm, Erişim Tarihi: 28.02.2006.

"Vakıf öğretim Üyesi/Elemanları Sayısına İlişkin Bilgiler" (2006), MEB, <http://yogm.meb.gov.tr/Vakifogretimuyesi.htm>, Erişim Tarihi: 03.11.2006.

"Yurtiçindeki 35. Madde Mağdurlarından Meclis'e Çağrı" (2006), <http://burslu.org/p0rtal/n0dc/116>, Erişim Tarihi: 19.10.2006.

Yükseköğretim Kurulu, (1992), "Çağdaş Eğitim ve Çağdaş Üniversite", TC. Başbakanlık (der.), *Çağdaş Eğitim Çağdaş Üniversite*, Ankara: Başbakanlık Üniversite Problemleri Takip Birimi Yayınları.

"Yükseköğretim Kurumlarında, 2547 Sayılı Kanun'un 35. Maddesi Uyarınca Görevlendirilecekler İçin Aranacak Evraklar", YÖK, http://www.yok.gov.tr/hakkinda/gerekli_b.htm, Erişim Tarihi: 02.06.2007.

Yükseköğretim Kurumlarında İkili Öğretim Yapılması, 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Kanun, (19.11.1992), 3843 Sayılı Kanun, <http://www.yok.gov.tr/yasa/kanun/kanun29.html>, Erişim Tarihi: 10.05.2007.

"Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi", (Şubat 2007), (http://www.yok.gov.tr/duyuru/yok_strateji_kitabi.pdf, Erişim Tarihi: 28.03.2007.